

ÇAĞLAYAN

AYLIK İLİM VE KÜLTÜR DERGİSİ MAYIS | MAY | 2026

**Annenin pırıl pırıl çeliğine su veren kaynak,
meleklerin ak güvercinler gibi başına konup
kalktıkları Cennet şadırvanları olsa gerek!
Öyle olmasaydı ruhunun ışığı hiç gözlerimizi
böylesine kamaştırabilir miydi?**

Anne

Anne, hilkat hâdisesinin en önemli esası, insanlık dünyasının en bereketli rüknü ve bizim de gözümüzün aydınlığıdır. Biz hepimiz, medyuniyetin en altından kalkılmayan ve sorumluluğun en ağırlığıyla onun karşısında iki büklümüz. İki büklümüz ve şerefimiz de gökler gibi bu kamburumuzda.

Anne kendi dünyasında bir kutup varlıktır. Kâbe topyekûn kâinat hakikatinin, Mekke umum beldelerin, dünya bütün bir bünyenin ruhu, mânâsı, özü ve atlası olduğu gibi, anne de aile cüz-i ferdinin temeli, direği, esası ve Yaratıcı Kudret'in de en önemli bir malzemesidir. Yuvada her şey onun etrafında döner, ona dolanır ve ona dönüşür. O ise, Kutup Yıldızı gibi hep

kendi çevresinde döner ve ucu gökler ötesi bir yörüngede yol alır.

Evet anneler, dünyada ukba eksensizli varlıklardır. Hilkatteki rol ve istihdamlarıyla elde ettikleri mükâfatları, çektikleri meşakkat ve sıkıntılarıyla gördükleri mukabele arasındaki tenasüpsüzlük bu gerçeğin en açık delili. Bunun böyle olduğunu anlamak için uzun boylu araştırmaya da gerek yok; onların bir ömür boyu neler ekip neler

biçtiklerine, neler çekip neler bulduklarına göz ucuyla bakmak bile yeter sanırım...

Simaları Cennetteki huri-lerin yüzleri kadar uhrevî, bakışları meleklerinki kadar derin, duyguları da ruhanîlerinki kadar durudur annelerin; onlar, suyu, toprağı, havası öte-lerden getirilmiş mübarek bir zeminin gülleri gibi o kadar imrendirici, o kadar sevimli, o kadar büyüleyicidirler ki insan dikkatle bakabilse onlarda cismaniyetini aşan, dünya ve içindekilerini aşan, hatta kendilerini de aşan bir sihrin bulunduğu hükmeder.

Duygu ve düşünceye açık mütecessis ruhlar, onların her zaman hisli, içli ve şefkatle köpüren dünyalarında, firdevsî düşüncelerle beslenmiş en tatlı rüyaların akislerini bulur ve insanî tasavvurları aşan bir zevk zemzemesine ulaşır. Biz hemen her zaman, onların ikliminde geceleri ayrı bir edada, gündüzleri de başka bir üslupta sekine televvünlü esintiler duyar ve gönülleri-mize, göklerin merhametinin, şefkatinin ve şiirinin döküldüğünü hissederiz; hissederiz de ufkumuzun bitevî meleklerle, ruhanîlerle kuşatıldığını sanırız. Kim bilir kaç defa, onların gecenin koynunda menekşe renkli füsunlu çehrelerinde, hilkate esas teşkil eden bir ruh ve mânânın bütün zamanları ve mekânları aşip bulunduğumuz yere sarkıtıldığını görmüş ve kökü sonsuzlukta engin bir rahmetin, onların te-bessüm ve teessürleriyle iç içe parıldadığını hissetmiş; muğ-lak, müphem fakat celb edici bir kısım saiklerle kendimizi onların kucaklarına atmak istemiştizdir. Kim bilir kaç defa

kırılmış-dökülmüş, buruklaşmış-garipleşmişizdir de onların ümit ve itminan tüten, o kuş yuvalarından daha sıcak, daha canlı, daha duru ve âdeta tılsımlı sinelerine kendimizi salmış, onların esrarlı mırıltılarıyla hazdan hazza kanatlanmış ve huzurla gerinmişizdir.

Onlar bizi her bağrılarına basışlarında karşılık beklemeyen birer vefa kahramanı misillü büyüğü bir hâl alır; biz de onlarla her şeyi aşabileceğimiz hissiyle bir güven ve emniyet içinde gerilir, etrafı süzer; hatta herkese meydan okuyor gibi bir tavra girer ve onlara sımsıkı sarılırdık.

Anne, gökler kadar derin ve içinde göklerin yıldızları kadar duygu ve düşüncelerin kaynaşıp köpürdüğü, köpürüp lav ırmakları veya yeraltı çayları gibi şuraya-buraya aktığı sırlı bir his yumağıdır. Evet o, acı-tatlı kaderiyle uyumlu; sevinçlerle, kederlerle barışık; beklentileri olmayan, beklentilere takılıp yavrularına gönül koymayan; tabiatı ilâhî ahlakla kristalize öyle bir vefa ve şefkat âbidesidir ki ne çektiği mihnetlerin mahşerdeki ter lüccesine denk gelip gırtlığına dayanması ne de evlat vefasızlığının bir poyraz gibi esip ruhunu sarması, sarıp ona gurbetlerin en acısını yaşatması onu dize getiremez ve ona “pes” dedirtemez...

Çocuğunun parçalayıcı neşterleri altında ciğeri delik-deşik edilirken, bıçağı eline kaçırıp da “Anam!” diye inleyen bir kanlı katilin koluna “Kuzum!” çığlıklarıyla sarıldığı hikâyeye edilen bir anne ciğeri üstüresini, çocukluğundan beri ne zaman

anmışsam hep ürpermiş ve bu mini damlada anne şefkatinin enginliğini duymaya çalışmışımdır. Hele ebediyet ve âhirete inanan, dolayısıyla da bedenî ve cismanî olduğu kadar uhrevî ve ruhanî yanları da olan anneler! Bunlar madde ve mânânın, cisim ve ruhun birleşik âleminde, gönülleri evlatlarına karşı tasavvurlar üstü öyle güçlü rabitalara sahiptir ki dünya ehline çok köklü ve güçlü kabul edilen alâkalar bile ona nispeten zayıf bir gölgeden ibaret kalır. Ne var ki imanı ve imandaki sonsuzluk zevkini duymayanlara bunu anlatmak çok da kolay değildir.

Evet, onlardaki samimi-yetin hep böyle derin kalmasını, ihlâsın kesintisiz devam etmesini ve onların kalblerinin her zaman sevgiyle coşmasını, bakışlarının alâka ve güven vaadiyle içimize akmasını, fena ve zeval vadilerinde yetiştikleri hâlde bu kadar ebedî ve mâverâî hislerle dolup-taşmalarını anlatmak oldukça zor olsa gerek...

Bir düşünün; bizim için onlar ne uzun hazırlıklar dönemi geçirmiş, ne aşılmaz zorluklara toslamış ve neleri aşmış, ne çetin hâdiselerle pençeleşmiş, ne kadar hayal ve melâl ile oturup kalkmış, ne hülya ve rüyalarla dolup boşalmış, ne kadar yeis ve inkisarlarla burkulmuş, ne zorluk ve sıkıntıları göğüslemiş ve kaç türlü çileyle preslenmiş, ne sancılar çekmiş ve ne kadar inlemiş, kaç defa çığlık çığlığa ağlamış ve ne kadar ağlama dindirmiş, kaç defa merhametle coşmuş ve kaç defa merhamete ihtiyaç hissetmiş, hâsılı bizim için ne

değerli şeyler harcamış ve ne emekler sarf etmiş; sarf etmiş ve sonra da herhangi bir beklentiye girmemişlerdir...

Evet bizi, varlığa ermenin hemen her safhasında kucaklayan, koklayan, öpüp öpüp okşayan, teessür ve infiallerimizi yatıştırıp sıkıntılarımızı paylaşan; yemeyip yediren, giymeyip giydiren, açlığını-tokluğunu, açlığımız-tokluğumuz içinde hissedip yaşayan, mutluluk ve saadetimiz adına insanüstü bir gayretle akla hayale gelmedik zorluklara katlanan; bize, vücudumuzun gelişmesi, irademizin kuvvetlenmesi, zekâmızın incelip keskinleşmesi, ufkumuzun uhrevileşmesi yollarını gösteren; bütün bunları yaparken de açık-kapalı herhangi bir beklentiye girmeyen bir varlık varsa, işte o da anadır.

Biz hayatımızın önemli bir bölümünü tâvusların renk renk tüylerinden daha güzel, çiçeklerin sihirli dünyasından daha büyü, kuş yuvalarından daha sıcak ve daha canlı, en koruyucu seralardan daha koruyucu, daha emin onların kucaklarında, onların atmosferinde geçiririz. Evet biz, korumanın-kollamanın neşesini-heyecanını, gösterişini-hesabını, sistemini-yolunu onlarda görmüş, onlarda tatmışızdır. Hele ihtiyaç ve zaaflarımızın güçsüzlük, yetersizlik ve hayatın bir kısım aksilikleriyle birleşerek üzerimize çullanışında hep onlara sığınmış ve karşımıza çıkan handikapları hep onlarla aşmaya çalışmışızdır. Biz onlara sığınırken onlar da gönüllerinin bütün sıcaklığıyla bizi sinelerine basmış ve ha-

fakan dolu gönüllerimize emniyet ve itminan üflemişlerdir; böyle durumlarda, zannediyorum hemen herkes, kendi gönlünden olduğu kadar, onların bakışlarından, tebesümülerinden, mimiklerinden kopup gelen bir his tufanını, bir şefkat esintisini ve sessiz bir şiiri dinler gibi olurdu.

Biz, onlarla geçen bu hisli, bu hülyalı gün ve gecelerin içinde âdeta hep bir saadet rüyası yaşamışızdır. Günlerin masmavi saatlerinde hayatın en tatlı nağmelerini, annelerin bam teli gibi ses veren sinelerinden duymuş ve şuurlarımızın ihatası ölçüsünde *"Herhâlde gerçek mutluluk da bu olsa gerek."* demiş ve kendimizden geçmişizdir.

Anne, hilkat hâdisesinin en önemli esası, insanlık dünyasının en bereketli rüknü ve bizim de gözümüzün aydınlığıdır. Biz hepimiz, medyuniyetin en altından kalkılmayan ve sorumluluğun en ağırlığıyla onun karşısında iki büklümüz. İki büklümüz ve şerefimiz de gökler gibi bu kamburumuzda.

Annenin pırlıl pırlıl çeliğine su veren kaynak, meleklerin ak güvercinler gibi başına konup kalktıkları Cennet şadırvanları olsa gerek! Öyle olmasaydı ruhunun ışığı hiç gözlerimizi böylesine kamaştırabilir miydi? Onun ışığı değil, gölgesi bile pervaneleri yakar -kendi dünyamda o yüce mahiyetin tedai ettirdiği öldüren hislerin şokunu henüz üzerimden atabilmiş değilim- ziyası, -şimdilerde daha iyi hissediyorum- karanlık gönüllerimizi aydınlatan sırlı bir ışık kaynağıdır.

Anne, ruhundaki incelikle, yürekliliği atbaşı götüren

öyle bir şefkat kahramanıdır ki şefkati, re'feti ve zarafetiyle ele alındığında bir tüy gibi yumuşak, bir ipek gibi de ince ve zarif olmasının yanında, çocuklarını koruma ve kollama hususunda bir dişi aslan gibi sert ve parçalayıcıdır.

Şu gök kubbe altında ne varsa onun eli hepsinin üstündedir ve Cennete giden yol onun ayaklarının altından geçer. Allah, kitabında ona öyle bir ululuk ve sultanlık vermiştir ki yeryüzü sultanlıkları ona nispeten liyakatsiz başlarda kuru birer taçtan ibaret kalır. Zaten onun ayağının altında yerini bulamamış başlardaki taçların da kalıcı hiçbir değeri olduğu söylenemez.

Ey ruhlar gibi ince, melekler kadar masum ve gökler kadar da derin, yüce ve değerli varlık, ötelere sana kıymetler üstü kıymet vermekte ve senin nazını çekmektedir. Senin ününün bestesi ta meleklerin oturup kalktığı yerlerde duyulmakta, hayatının şarkısı Cennet yamaçlarında yankılanmaktadır. Sen her zaman duygu kancalarının ucu ciğerinde, din cevherinin gerdanlığı da boynunda yaşadın! Biz hepimiz senin kölelerin, sen ise şefkat, vefa ve samimiyet ağıyla bizleri avlayıp esir eden taçsız bir sultansın! Eğer şu varlık âleminde her şeyin kendine göre bir ruhu, bir hayat cevheri varsa, bizim hayat cevherimiz de sen olmalısın!

Allah, kıyamet sabahında seni Zât'ının ışıklarıyla aydınlatsın! Geleceğin, Cennet'in cuma yamaçları gibi neşeli ve vuslatın da kutlu olsun! ❏

Sızıntı, Eylül 1993

$$\frac{4\pi kTR}{|Z(\omega)|^2}$$

$$x = \omega^2 x$$

$$F = \frac{GMm}{r^2}$$

$$u(x, t) = \sum_{k=k_1}^{k_2} a(k) \exp[i(kx - \omega(k)t)]$$

$$V = \frac{q}{c}$$

$$\hat{H} = -\frac{\hbar^2}{2m} \nabla^2 + V(r, t)$$

$$L = 4\pi R^2 \sigma T^4$$

$$\mathcal{E} = \frac{1}{c} \frac{\partial \Phi}{\partial t}$$

$$(mc) \Delta r \geq \frac{\hbar}{2}$$

$$Q = a(1+e)$$

$$Q = a(1-e)$$

$$\vec{r} \times \vec{p}$$

$$T = 2\pi \sqrt{LC}$$

$$\alpha > \gamma$$

$$\lambda_0 = 2\pi c / \omega$$

$$i\omega \hat{L} \hat{J} + R \hat{J} + \frac{1}{i\omega C} \hat{J} = 0$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \vec{v}|_{\partial\Omega} = 0; \\ \vec{v}|_{t=0} = \vec{v}_0 \end{array} \right.$$

$$\frac{\partial L}{\partial q_i} = \frac{d}{dt} \frac{\partial L}{\partial \dot{q}_i}$$

$$\mathcal{E}_0 \frac{e^{i(\omega t - \pi)}}{2 \frac{\omega}{\omega_0} Q \omega R C} = V$$

$$\sum_k m_k (\delta_{ij} r_k^2 - l'_{ik} l'_{jk})$$

$$\frac{\vec{p} \times \vec{n}}{c^2 r}$$

$$\int \psi^* d\psi = 0$$

$$\begin{pmatrix} \cos \alpha & \sin \alpha & 0 \\ \sin \alpha & \cos \alpha & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

$$x = \omega x$$

$$\langle \psi | \hat{H} | \psi \rangle$$

$$\hat{H} \psi$$

$$\pi(\xi, \eta, \xi)$$

$$\frac{\vec{p} \times \vec{n}}{c^2 r}$$

RİSALE-İ NURLARDA İSPAT VE MANTIK

Arapçada Riyaziye veya Cebir olarak da ifade edilen matematik, aslında eşyanın yaratılışında var olan ölçü ve âhenkten doğmuştur. Bediüzzaman Hazretlerinin Van'da yaşadığı yıllarda matematikle bizzat alakadar olduğu anlaşılıyor. Ancak o, "İkinci Said" dönemi dediği 1920'lerden itibaren doğrudan matematikle ilgilenmek yerine, matematiğin usul ve yöntemlerini iman hakikatlerini ispat ve izah edebilmek için kullanmıştır.

Bediüzzaman Said Nursi'nin hayatını anlatan eserlerde şöyle bir hadise nakledilir: Bir gün ona: "On beş Müslüman ve on beş gayrimüslim yan yana dizilse, her seferinde yalnızca gayrimüslime isabet edecek şekilde bir kura düzeni kurulabilir mi?" şeklinde bir soru sorulur.

O, bu soruya, "Bunların 124 ihtimali vardır." dedikten sonra şunu ilave eder: "Bu mese-

leden daha zor olanı, mesela 2500 ihtimal üzerinde olanı yapabilirim." der ve iki saat içinde yüz kişiden ellisini, her seferinde gayrimüslime isabet edecek şekilde düzenler. Hatta, beş yüz gayrimüslimi, 250 bin ihtimal üzerinde oluşturarak, Van Valisi Tahir Paşa'ya gösterir ve bu konuda bir kitapçık yazar. Maalesef o kitapçık Van'da çıkan bir yangında yanmıştır."

Bu ifadeler, kendisi hayat-tayken yazılmış ve bizatihi onun tarafından tashih edilmiş Tarihçe-i Hayat isimli eserinde geçmektedir.

Matematik ve Matematiksel Düşünce Nedir?

Matematik, sayı ve ölçü temelli niceliklerin özelliklerini inceleyen bilimlerin ortak adıdır. Mantık üzerine kurulu

olmasından dolayı bir mesele üzerindeki bütün sebepleri ve buna dayalı sonuçları bu yolla hesaplayabilmek mümkündür. Matematiksel düşünceye gelince o da olayların doğru anlatılması, algılanması ve yorumlanmasını sağlayan sistematik bir düşünce yapısıdır.

Arapçada Riyaziye veya Cebir (Riyaziye, genel olarak matematik ilimlerinin tamamını; Cebir ise bilinmeyenleri harflerle ifade eden ve denklemler yoluyla çözüm arayan dalı karşılayan Arapça terimlerdir) olarak da ifade edilen matematik, aslında eşyanın yaratılışında var olan ölçü ve âhenkten doğmuştur. Bediüzzaman, Van'da yaşadığı yıllarda matematikle bizzat alakadar olduğu yazının başındaki örnekten anlaşılıyor. Ancak o, "İkinci Said" dediği 1920'lerden sonra doğrudan matematikle ilgilenme yerine matematiğin usul ve yöntemlerini iman hakikatlerini ispat ve izah edebilmek için kullanmıştır. Bu şekilde yaptığı izahlarla iman hakikatlerini

"iki kere iki dört eder" derecesinde bir sarahatle ortaya koymuştur.

Mesela o, bu yolla yaptığı izah ve ispatların karşısına hiç kimsenin çıkamadığını şöyle ifade eder: "*Risale-i Nur, erkân-ı imaniyeyi (...) öyle bir tarzda beyan eder ki; hiçbir münkir, hiçbir dinsiz, o hakikatleri inkâr edemez. Hem riyazî bir katiyetle ispat eder, göze gösterir, aklı ikna eder, latifeleri doyurur; artık hiçbir imanî ve Kur'ânî hakikati inkâra mecal kalmaz.*"

Ayrıca onun hesap ve matematikteki zihin gücünün örneklerini, eserlerinin pek çok yerinde görmek mümkün olup bunlardan biri Tabiat Risalesidir. Bediüzzaman, burada dolaylı ispat metodunu kullanarak, önce kâinatı Allah'ın yaratmaması durumunda ortaya çıkabilecek üç ihtimali ortaya koyar. Sonra bu üç yaklaşımın yanlış olduğunu göstermekle dördüncüsünün doğru olduğu sonucuna varır. Burada matematiksel düşüncedeki indük-

siyon (tümeye varım; yani tek tek özel örneklerden hareketle genel bir sonuca ulaşma yöntemi. Mesela, "Gördüğüm her karga siyahtı, öyleyse bütün kargalar siyahtır." gibi. Buna karşılık tümenden gelim ise, genel bir düsturdan hareketle özel sonuçlara inme yöntemidir: "Bütün insanlar ölümlüdür, Sokrates insandır, öyleyse Sokrates de ölümlüdür." gibi) metodunu kullanarak dinî bir konuyu akıllarda hiçbir tereddüt bırakmayacak şekilde izah ve ispat eder.

Bir başka örnek ise kâinatın sebepler eliyle şans eseri yaratılamayacağı iddiasına verdiği misaldir. O, bu iddiayı kabul etmenin bir eczanedeki kimyevî maddelerin rüzgâr veya fırtına vasıtasıyla devrilmesi neticesinde muhteşem bir ilacın ortaya çıkması demek olacağını söyler ki bunun öyle olamayacağını en basit düşünen insanlar bile kabul lenmez.

Bediüzzaman, Risale-i Nur'larda zerreden atoma, atomdan hücreye, hücreden bedene, bedenden kâinata yaptığı yolculuklarda okuyucularını matematiksel düşüncede var olan doğrudan ispat metodunu kullanarak ikna eder. Aynı şekilde karşıt ters ispat veya karşıt örnek ispat metotlarına (Karşıt ters ispat, bir önermenin doğruluğunu ispatlamak için önce yanlış olduğunu farz edip bu varsayımın çelişkiye yol açtığını gösterme yöntemidir. Karşıt örnek ispat ise genel geçer sayılan bir iddiayı çürütmek için tek bir çelişen örnek sunmaktır. Mesela "Bütün sayılar istisnasız pozitifdir." iddiasına karşı "-3 de bir sayıdır" demek gibi) da risale-

lerde rastlamak mümkündür.

İspat metoduna ek olarak onun kullandığı ve insanların aklına hitap ettiği diğer bir metot ise matematiksel düşüncedeki mantıktır ki bu yaklaşımı, Kur'ân kaynaklıdır. Zümer sûresinin 29. âyet-i kerimesinde Cenab-ı Hak, *"İşte şimdi Allah bir temsil daha getiriyor: İki adam var, bunlardan birincisi, birbirine rakip, birbirleriyle hep çekişen ortakların emrinde, diğeri ise sadece bir kişinin emrinde çalışıyor. Bu ikisinin durumu hiçbir zaman aynı olur mu?"* buyurmaktadır. Bu mantıkî soruya insan akli elbette "Hayır." demek zorunda kalır ki Cenab-ı Hak da zaten âyetin sonunda insanın verebileceği, *"Olmaz elhamdülillah!"* şeklinde cevabı verir.

Yâsin sûresinin 78 ila 82. âyetlerinde ise âhiret hayatı ve yeniden diriliş konusunda *"Nasıl yaratıldığını unutarak, bir de misâl fırlattı Bize: 'Çürümüş vaziyetteki o kemikleri kim diriltecek!'"* diye. De ki: *"Onları ilk defa yaratan diriltir, hem O, yaratmanın her türlüşünü bilir."* O'dur ki sizin için yeşil ağaçtan bir ateş yaratır, siz de onu tutuşturup durursunuz. Gökleri ve yeri yaratan, onlar gibisini yaratmaya olmaz mı kadir! Elbette kadir! Hallâk O'dur, alîm O'dur! (Her şeyi yaratan, her şeyi bilen O'dur). Bir şeyi dileğinde O'nun buyruğu, sadece *"Ol!"* demektir, hemen oluverir..." şeklinde sorularla insan mantığına hitap eder. Üstad Bediüzzaman da matematiksel düşüncedeki bu mantığı kullanarak; *"Demek zerreyi icad eden, yıldızın icadından âciz kalamaz. Ve lisan gibi bir*

uzvu halk eden, elbette insanı kolayca halk eder. Ve bir tek insanı böyle mükemmel yaratan, herhâlde bütün hayvanatı kemâl-i suhuletle yaratabilecek ve gözümüz önünde yaratıyor." diyerek insan aklına mantık çerçevesinde hitap eder.

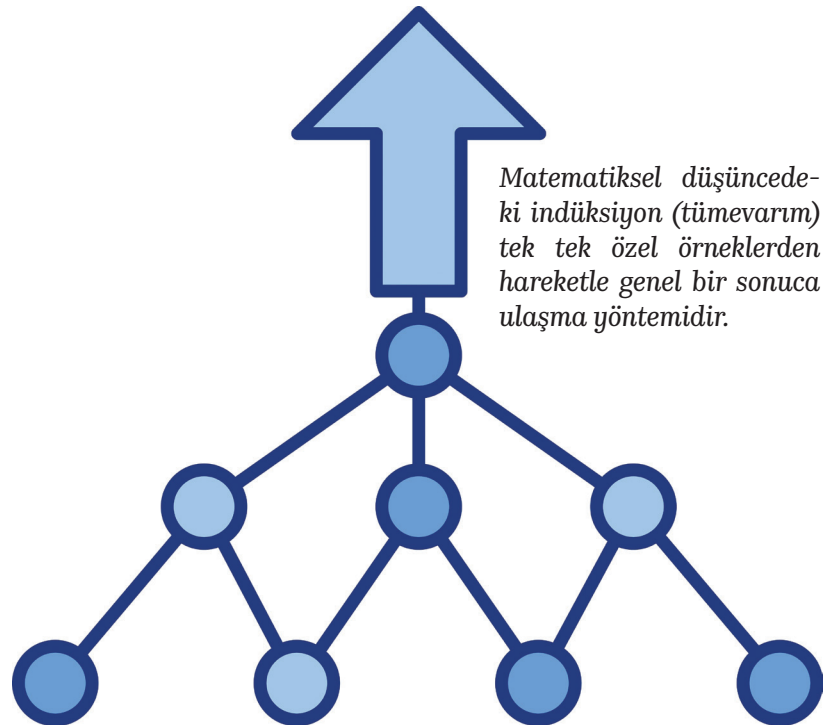
O, peygamberlik meselesini izah ettiği 19. Mektup'ta da bu meseleyi mantık silsilesi içinde ele alarak şöyle anlatır: *"Madem yapan bilir, elbette bilen konuşur. Madem konuşacak, elbette zîşuur ve zîfikir ve konuşmasını bilenlerle konuşacak. (...) Madem insan nev'i ile konuşacak, elbette insanlar içinde kabil-i hitap ve mükemmel insan olanlarla konuşacak."*

Aynı şekilde Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) doğru sözlü oluşunu, mesajını kursuz olarak aktardığını da yine mantık kaidesini kullanarak şöyle izah eder: *"Hem*

bilirsin, küçük bir adam, küçük bir haysiyetle, küçük bir cemaatte, küçük bir meselede, münazaralı bir davada hicapsız, pervasız; (...) teessür ve telaş göstermeden söyleyemez. Şimdi bak bu zata; pek büyük bir vazifede, (...) pervasız, tereddütsüz, çekinmeden, (...) damarlarına dokunduracak surette söylediği sözlerinde hiç hilaf bulunabilir mi?"

Ayrıca Hazreti Peygamberin insanlık tarihinde eşine az rastlanır bir inkılaba imza attığını sigara örneği üzerinden ters mantıkla izah eden Bediüzzaman, O'nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) çok kısa zamanda ve az bir kuvvetle içki gibi büyük bir problemi çözmesini de ters mantıkla açıklar.

Bir başka örnek ise 11. Lem'a'da geçen *"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin."* (Âl-i İmrân, 3/31) âyetinin iza-

Bediüzzaman Hazretleri, ispat ve mantık metotları gibi sıklıkla kullanılan yöntemlerin yanı sıra olasılık, kesir veya geometri gibi diğer matematiksel metotlara da Risalelerde yer verir.

hıdır: “Nasıl mantıkça kıyas-ı istisnâî misali olarak denilir ki eğer güneş çıksa gündüz olacak. Müsbet netice için denilir ki şimdi güneş çıktı. Öyleyse netice veriyor ki, şimdi gündüzdür. Menfî netice için denilir ki, şimdi gündüz yok. O zaman netice veriyor ki, güneş çıkmamış. Mantıkça, bu müsbet ve menfî iki netice kesin-dirler. Aynen öyle de şu âyet-i kerime der ki, eğer Allah’a muhabbetiniz varsa, Allah’ın sevdiği insan olan Efendimiz’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) tabi olunacak. Tabi olunmazsa, neticesi şudur ki, Allah’a muhabbetiniz yoktur...”

Bediüzzaman Hazretleri, ispat ve mantık metotları gibi sıklıkla kullanılan yöntemlerin yanı sıra olasılık, kesir veya geometri gibi diğer matematiksel metotlara da Risalelerde yer verir. Mesela der ki “Tavus kuşunun yüz yumurtası bulunsa, yumurta itibarıyla beş yüz kuruş eder. Fakat o yüz yumurta üstünde tavus otur-tulsa, sekseni bozulsa, yirmisi yirmi tavus kuşu olsa, denilebilir mi ki, ‘Çok zarar edildi, bu muamele şer oldu ve kuluçkaya yatırmakla zayi oldu.’ Hayır, öyle değil. Çünkü o tavus milleti ve o yumurta taifesi, dört yüz kuruş fiyatında bulunan seksen yumurtayı kaybedip, seksen lira kıymetinde yirmi tavus kuşu kazandı.”

Onun özlü ifadelerinin yer aldığı Hakikat Çekirdekleri bahsinde, “Cemaatte doğru birlik olmazsa, toplama ve

ilaveler, kesirle çarpmış gibi küçültür.” diyerek matematikteki kesir yöntemine atıfta bulunur.

O, insanların dünya hayatındaki risk ve tehlikelere karşı aşırı korkuya kapılmaları gerektiğini açıklarken de matematiksel düşüncenin ihtimal hesabını kullanarak İstanbul’daki kayıkçıları örnek verir. Burada, yüzlerce kayık arasında senede belki birkaçının battığını, dolayısıyla kayıkçıların çok küçük bir ihtimali göze alarak korkusuzca işlerine devam ettiklerini vurgular.

Hulasa Bediüzzaman Hazretleri, pozitif düşüncenin karşısına matematiğin sunduğu imkânları kullanarak çıkmış ve bu şekilde güncel hayattaki ihtimal, oran ve orantı hesapları üzerinden “Bir” olanı, yani Allah’ın varlığını peynir ekmek yeme kolaylığı içinde takdim etmiştir. Ayrıca o, sadece iman hakikatlerini değil, daha farklı alanlarda akla gelebilecek müphem soruları izah ederken de matematiksel düşüncenin verilerini kullanmıştır. Mesela şu soru onlardan biridir.

“Sual: Kısa bir zamandaki küfre mukabil, Cehennemde ebedi hapis nasıl adalet olur?”

Cevap: Sene 365 gün hesabıyla, bir dakikada katl, yedi (7) milyon sekiz yüz seksen dört (884) bin dakika hapis iktizası kanun-u adalet iken, bir dakika küfür bin katl hükmünde olduğundan, yirmi sene ömrünü küfürle geçiren ve küfürle

ölen bir adam, kanun-u adaletle, elli yedi (57) trilyon iki yüz bir (201) milyar iki yüz (200) milyon sene, beşerin kanun-u adaletiyle hapse müstahak olur.”

Bu yazıda sözü edilen matematik metotlarına ek olarak Risalelerde sıklıkla fizik, kimya, astroloji, moleküler biyoloji gibi pek çok konuya da atıfta bulunan Bediüzzaman, iman hakikatlerini akla yaklaştırmak için hikâyeciklerle anlatır. Bu yüzden olsa gerek, günümüz insanının aklında ve kalbinde Risalelerde anlatılan iman hakikatlerine karşı bir hüsnükabul vardır. İnandığı değerleri temsil etmeyi gaye edinen kimseler sanırım bu eserleri dikkate almalıdır.

Kaynaklar

1. Bediüzzaman Said Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, Süreyya Yay. 2019, s. 57.
2. Risale Akademi, “Risale-i Nur’da Matematiksel İsbat Metodu”, 8 Ocak 2017.
3. Nursi, *İşârâtü’l-İcâz*, Süreyya Yay. 2019, s. 286.
4. Nursi, *Sözler*, Süreyya Yay. 2019, s. 809-821.
5. A.g.e., s. 202.
6. Nursi, *Şuâlar*, Süreyya Yay. 2019, s. 791-792.
7. Nursi, *Mektubat*, Süreyya Yay. 2019, s. 121.
8. Nursi, a.g.e., Süreyya Yay. 2019, s. 285-286.
9. Nursi, a.g.e., Süreyya Yay. 2019, s. 287-288.
10. Nursi, *Lem’alar*, Süreyya Yay. 2019, s. 76.
11. Nursi, *Mektubat*, Süreyya Yay. 2019, s. 56.
12. Nursi, a.g.e., Süreyya Yay. 2019, s. 700.
13. Nursi, a.g.e., Süreyya Yay. 2019, s. 608-609.
14. Nursi, *Lem’alar*, Süreyya Yay. 2019, s. 420-421.

Sanal Âlemin Yalan Rüzgârları ve

Devrilen Ahlakî Değerler

Günümüz dünyasında, özellikle dijital teknolojilerde, hızlı değişim ve gelişmeler yaşanmakta; buna bağlı olarak toplumlarda yeni problemler ortaya çıkmakta ve uygun çözüm yollarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çözümler için hukuk, ilahiyat, sosyoloji, psikoloji, teknoloji vb. alanlardan uzmanların bir araya gelerek çağın şartlarına uygun, pratik ve uygulanabilir çözümler üretmeleri elzemdir.

Sanal âlem çok renkli, cazibedar, bir o kadar da eğlenceli. Pek çok şeyi ayağımıza getiriyor, bir tıkla alışveriş yapıyor, insanların aylarca yolculuk yapıp öğrendiği bilgilerin çok daha fazlasına bir tuşa basıp göz açıp kapayıncaya kadar erişiyor, uzaktaki sevdiklerimizle yanı başımızdalarmış gibi görüşüp konuşuyor, işimizi evlerimizden halledebiliyoruz... Uzayıp giden bir faydalar listesi var önümüzde. Ama bu iyilik potansiyeli yanında her gün kaç defa da kötülük adına kullanıyoruz kim bilir.

Geçenlerde izlediğim bir videoda duyduğum bazı şeyler beynimde hâlâ yankılanıyor. Bir yudum su alayım, dudaklarım kurudu diyen muhterem insan suyu ağzı-

na götürüp iki yudum içince sözlerine şöyle devam etti: *Bir yudum alayım dedim, iki yudum aldım acaba o da yalan oluyor mu? Nazik bir konu çünkü ağızdan çıkan her şey yazılıyor. Çünkü azlıktan kinaye diyoruz da fakat niye sarahat, hakikat varken kinaye konuşacaksın ki? Belki doğrusu bir iki yudum alayım demek olmalıydı. O dilimizde birkaç yuduma delalet eder.*¹ Bir yudum su konusundaki bu hassasiyet hepimiz için derin düşünce mevzusu olmalı aslında. Su için bu kadar hassas olunması lazımsa hayatımızı baştan sona ele alsak acaba daha hassas olmamız gereken neler yakalarız?

Bir yudum su mevzusundan hareketle şöyle günlük hayatımızı bir gözden geçir-

dim ve maalesef bu önemsiz görülen yalanların sanal dünyada aslında ne kadar fazla olduğunu fark ettim. Ne yazık ki sanal dünya belli ölçüde yalan dünya olmuş; sahip olunan pek çok ahlakî değeri epeyce bir aşındırmış görünüyor. Örnek vermek gerekirse aslında o kadar çok ki burada sadece bazılarına değinsek belki her birimiz kendimize ayna tutar, bir muhasebe yapar ve bundan sonrası için daha dikkatli davranırız.

Bunun yalnız bireysel bir problem olmadığı, küresel bir zihniyet çöküşünün yansıması olduğu çok açık. Noam Chomsky'nin şu sözü tam da bu duruma ışık tutmaktadır: *"İngilizcede, insanlığın varlığını uzak bir gelecekte değil, hâlihazırda, sırf tıka basa dolu ceplerine birkaç dolar daha ekleyebilmek uğruna tehlikeye atan kişileri tanımlayacak bir kelime bulamıyorum; 'şeytanî (evil)' kelimesi bunun yakınından bile geçemez."*

Bu söz, dijital dünyanın hoyratlığının ardındaki çıkarıcılığı ve umursamazlığı derin bir şekilde anlatmaktadır.

Bütün bunlardan sonra gelin, pek çok insanın hâlihazırda farkında olarak veya olmadan yaptığı bazı yanlışlara birlikte bakalım ve çözüm yolları arayalım.

Sanal Dünyada Güncel Aldatma ve Ahlakî Aşınma Örnekleri

Kullanıcı Sözleşmelerinin Gölgesindeki Yalanlar

Herhangi bir şey alırken, uygulama veya program yüklerken karşımıza gelen kullanıcı sözleşmeleri hem bunları bize sunan hem de okudum,

Binlerce sahte hesapla belirli fikirleri yaymak, muhalifleri susturmak ve toplum algısını değiştirmek için çalışan trol ağları, sosyal medyada ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Bazılarının güçlü şirketler ve otoriter devletlerce desteklenmesi, konunun küresel boyutunun gözler önüne sermektedir. Toplamlar bu şekilde manipüle edilmekte, savaşlara, çatışmalara ve izolasyonlara zemin hazırlanmaktadır.

onaylıyorum diyenler adına pek çok riski barındırabiliyor. Bilinçli olarak sayfalarca küçük puntolarla yazılan bu metinlere tımturaklı ve kaypak ifadeler ve kelime oyunları o kadar çok hoşumuza gitmeyecek, mahremiyetimize zarar verecek aldatıcı bilgiler konulabiliyor ki çok insanın bunları okuması

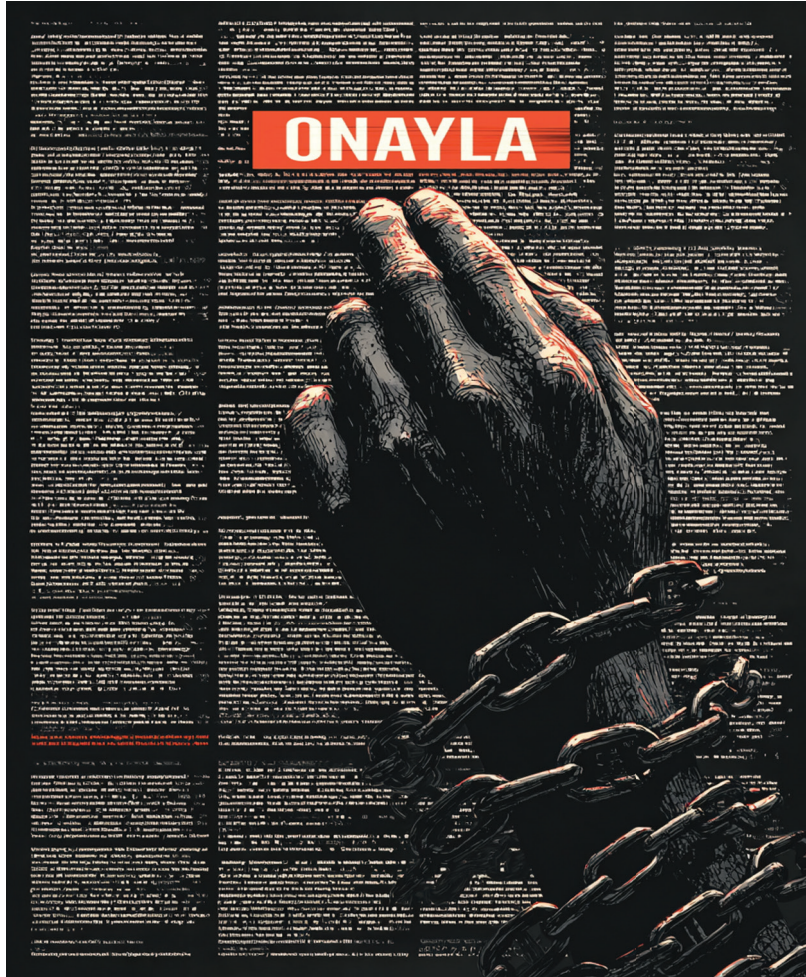
da anlaması da kabul etmesi de mümkün olmamaktadır. Maalesef kullanıcılar olarak bu metinleri okuyan sayısı yok denecek kadar az, onaylayan sayısı çok, hatta belki onaylamayanımız hiç yok. Bu durumda kendimizi mazur göstermek için *ama bunu kullanmam lazım, para ödemek istemiyorum, kabul etmekten*

başka çarem yok gibi sebeplerle kendimizi temize çıkarmayı deneyebiliriz; fakat bu, ne okumadan okudum diye kabul ettiğimiz yazılarda yalana kaymış olma durumunu ne de kullanıcı olarak haklarımızı öğrenme ve gerektiğinde üreticilerden yanlış uygulamalara son verme talebimizi kullanma zahmetine katlanamayacak kadar tembellik ettiğimizi değiştirebilir.

Aynı şekilde üreticilerin de açgözlülükle ürünlerini kullanacak kişilerin haklarını ihlal etmeleri, varsayılan ayarları kendi lehlerine ve tüketicinin aleyhine kullanarak kandırmaları ve bunun için insanların zaafalarını ve yasal boşlukları değerlendirmeleri de kabul edilemez davranışlar arasında yer almaktadır.

Sahte Kimlikler ve Dijital Cesaret

Sanal âlemde sahte kimlikler arkasında kendini olduğundan farklı yansıtarak iş/eş aramak, sağa sola sataşp insanları tahrik etmek, farklı inanç, kültür ve statüdeki insanlara veya gruplara kin ve nefret kuskamak, yüz yüze yapamadıklarını veya söyleyemediklerini ekranın arkasından bir cengâver gibi haykırarak en sık rastlanan acı tablolar arasında yer almaktadır. Bu konuda bazı itirazlar olabilir, mesela baskı altındaki

rejimlerde yaşayanlar, ayırmıcılıktan korkanlar vs. belki bir noktaya kadar mazur görülebilir, istisna olabilir ama orada bile dikkatli olmakta fayda vardır ve mutlak surette hak ve hakikatten ayrılmamak gerekir.

İş ve Geçim Alanındaki Dijital Yalanlar

Bir başka sıkıntılı alan ise geçim derdi, iş arama ama bazen de açgözlülük nedeniyle başvurulmuş yalanlar. Sahte tecrübe veya bilgiler kullanmak bunun en çarpıcı örneğini oluşturmaktadır. Farklı isim, fotoğraf, tecrübe vs. ile hak edilmeyen işlere girmek maalesef kanayan bir yara ve insanları en tehlikeli yol olan haram kazanca sürüklemeye atılan ilk adımdır. Mülakatlarda veya sınavlarda yapay zekadan yararlanma, yerine başkasını sokma veya cevapları alma gibi hem ahlaken hem de kanunen uygun olmayan davranışlar maalesef epey yaygınlaşmaktadır.

Uzaktan çalışma imkanlarının da suistimal edildiği durumlara esefle şahit olunmaktadır. Gelişmiş ülkelerde daha yüksek maaşla çalışanlar imkanların daha kısıtlı olduğu ve daha ucuz ülkelere insanları çok düşük ücretlerle kendi yerine çalıştırmakta ve kendisi hiç iş yapmadan aradaki farkı cebine indirerek haksız kazanç sağlamakta. Ayrıca saat ücretli çalışmalarda yapması gereken işi yapmayıp kişisel başka işlerle uğraşma veya verilen kaynakları şahsi işine kullanma gibi yanlış uygulamalar da azımsanamayacak oranlarda seyrediyor.

İslam dininde kurallar çok güzel konmuş ve hem çalışan

hem de işverenin hakkı hassasiyetle korunmuştur. Genel prensip olarak her iki tarafın da başlangıçta yapılan mukaveleye sadık kalması, birbirinin hakkına riayet etmesi gerekir. İşveren çalışanın farz ibadetlerine engel olmamalıdır. Ancak çalışanın da çok hassas davranması ve çalışma ortamında işverenin izni olmadan nafil ibadet bile yapılamayacağını hatırlanarak çıkarmaması lazımdır. Buna karşılık işverenlerin de tedbir olarak sürekli çalışanı izleyerek ve kaydederek mahremiyet ihlali yapması, anlaşmada belirtilenden fazla çalıştırması gibi baskıcı çözümlere başvurulması da doğru değildir.

Yorum Manipülasyonları, Botlar ve Sahte Kalabalıklar

Ürünlere yazılan sahte yorumlar, otomasyonla gönderilen binlerce beğeni, sahte hesaplarla yapılan övgü-yergi çalışmaları sosyal medya kullanıcılarını yanıltmaktadır. Bazı firmalar iyi yorum yazacak kişiler istihdam etmekte, kötü yorumları sildirtmekte veya ürünü ücretsiz verip karşılığında düzmece övgüler toplamaktadır. Bazı ürünlerde on binlerce yorum bulunması, çoğu zaman gerçek kullanıcı ilgisini değil, sistemli manipülasyonu göstermektedir.

Rage Bait (Öfke Tuzağı) ve İnsan Duygularının İstismarı

Oxford'un 2025 yılının kelimesi seçtiği rage bait, öfke üzerinden etkileşim toplama eğiliminin ne kadar yaygınlaştığını göstermektedir. Bu içerikler aşırıcı ifadelerle insanları kışkırtmakta, tartışma büyüdükçe içerik daha

görünür hâle gelmektedir. Böylece toplumun en hassas noktaları çatışmalara, kin ve nefret aşılama alet edilerek birer etkileşim malzemesi hâline gelmektedir.

Clickbait (Tık Tuzağı), Bilerek Yapılan Hatalar ve Fiyat Oyunları

Tık tuzağı başlıklar alakasız içeriklerle kullanıcıyı kandırmaktadır. Bazı hesaplar bile rek imla ve noktalama hataları yaparak insanların düzeltme amacıyla yorum yazmasına yol açmaktadır. Ürün satışında fiyatı saklayıp fiyat için mesaj atın demek de aynı şekilde etkileşimi artırmayı amaçlayan yaygın bir taktiktir. Kocaman bir halı fotoğrafı gösterip fiyatı aslında en küçük paspas modeli için yazmak, tıklanınca gerçek rakamları göstermek de dijital ortamın yeni aldatmacaları arasındadır.

Trol Ağları ve Devlet Destekli Dijital Manipülasyonlar

Binlerce sahte hesapla belirli fikirleri yaymak, muhalifleri susturmak ve toplum algısını değiştirmek için çalışan trol ağları hâlihazırda sosyal medyanın en tehlikeli unsurlarındandır. Bazılarının güçlü şirketler ve otoriter devletler tarafından desteklenmesi, konunun küresel boyutunu gözler önüne sermektedir. Toplumlar bu şekilde manipüle edilmekte, savaşlara, çatışmalara ve izolasyonlara zemin hazırlanmaktadır.

Algoritmaların Beslediği Kısır Döngü

Teknoloji firmalarının bu gayriahlakî duruma doğrudan çanak tuttuğu da açıkça

görülmektedir. Çünkü bu firmalar, tıklamaya göre para ödenen ve etkileşimi yüksek içerikleri otomatik olarak öne çıkaran algoritmalar kullanılmaktadır. Bu algoritmalar; neyin doğru neyin yanlış, neyin zararlı neyin faydalı olduğuna bakmadan yalnızca tıklanma, yorum alma, paylaşılma gibi yüzeysel ölçütlerle göre içerikleri sıralamaktadır. Böyle olunca hakikate dayalı, sakın ve yapıcı içerikler görünmez hâle gelmekte; kışkırtıcı, tartışma çıkarıcı, öfke uyandırıcı veya aldatıcı içerikler ise sürekli olarak ön plana taşınmaktadır.

Bu sistem, yanlış davrananları ödüllendirmekte, daha çok görünür kılmakta ve onlara maddî kazanç sağlamaktadır. Doğru davranan ise geri planda kalmakta, görünürlüğü azalmaktadır. Böylece insanlar *yanlış yaparak daha çok kazanıyorum* şeklinde bilinçaltı bir mesaj almakta ve gayriahlakî davranışlarını artırmaktadır. Firmalar da bu davranış artışından elde ettikleri reklam gelirleri nedeniyle sistemi değiştirme gereği duymamaktadır. Sonuçta hem kullanıcı hem üretici hem de teknoloji firması, birbirini besleyen bir döngünün parçası hâline gelmektedir.

Bu döngü kırılmadıkça sosyal medya, doğruluğu bastıran, yalanı büyüten ve ahlakî çöküşü hızlandıran bir mekanizma olmaya devam etmektedir.

Ne Yapılabilir?

Somut Çözüm Yolları

Sadece sorunları dile getirmek yetmemektedir. Dijital dünyanın ahlakî zeminde kalma-

sı için hem ferdî hem içtimaî adımlar gerekmektedir. Özetle:

Zararlı içerikleri rapor etmek: Kışkırtıcı, nefret dolu, manipülatif veya aldatıcı içeriklerle karşılaşınca mutlaka rapor edilmelidir. Rapor sayısı arttıkça algoritma bu içerikleri geri plana çekecektir.

Yorum ve paylaşım yoluyla etkileşim kazandırmamak: Beğenme, yorum yapma veya paylaşma, bir içeriği görünür hâle getirmektedir. Bu nedenle yanlış içeriklerle tartışmaya girmek en etkili tepkidir.

Bloklama kültürünü yerleştirmek: Ahlakî sınırları aşan hesapları engellemek hem kişisel huzuru korumakta hem de o davranışın ödüllendirilmesini engellemektedir.

Teknoloji şirketlerine toplumsal baskı oluşturmak: Toplamlar, daha şeffaf algoritmalar, daha açık kullanıcı politikaları ve mahremiyeti koruyan ayarlar talep etmelidir. Geri bildirimler etkili olmaktadır. Hatta içeriklerin güvenilirliği, barındırdığı unsurlar vs. için tıpkı filmlerde kullanılan semboller gibi semboller kullanılarak kullanıcılar uyarılabilir ve problemlili olan kullanıcıların sistemlerde yasaklanması yoluna gidilebilir.

Hukuki düzenlemeleri teşvik etmek: Kanun yapımcılara ve diğer karar verici organlara talepler iletilmeli; dijital etik, veri güvenliği ve manipülasyonla mücadele alanlarında daha net yasalar çıkarılması ve düzenlemeler getirilmesi sağlanmalıdır.

Dijital bilinç ve etik eğitimi: Gençlere, çocuklara ve yetişkinlere dijital okuryazarlık, kaynak kontrolü, hakikat ay-

rımı, bilgi doğrulama ve dijital ahlak eğitimi verilmelidir. Bu eğitim içtimaî dokuyu güçlendirmektedir.

Kanaat önderlerinin rolü: Dinî rehberler, akademisyenler, sanatçılar, bilim insanları ve topluma seslenen kanaat önderleri bu konuda bilinç uyandırmalıdır. Toplumsal değişim ancak geniş kesimlerin katkısıyla sürmektedir.

Günümüz dünyasında, özellikle dijital teknolojilerde, hızlı değişim ve gelişmeler yaşanmakta; buna bağlı olarak toplumlarda yeni problemler ortaya çıkmakta ve uygun çözüm yollarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çözümler için hukuk, ilahiyat, sosyoloji, psikoloji, teknoloji vb. alanlardan uzmanların bir araya gelerek çağın şartlarına uygun, pratik ve uygulanabilir çözümler üretmeleri elzemdir. Aksi takdirde bir yandan sorunlar kangren olabilir, diğer yandan da birçok büyük yanlış normalleşebilir.

Bizlerin de üstüne düşen “*Daima doğruluğu araştırın! Doğrulukta helâkinizi görse- niz bile, muhakkak onda sizin kurtuluşunuz vardır.*”² diyen bir Peygamberin (sallallâhu aleyhi ve sellem) ümmeti olarak doğruluktan ayrılmamamız ve “Ben doğruluğumla kurtuldum.” diyenlerin arkasında yer almamızdır. ☞

Kaynaklar

1. M. Fethullah Gülen, Nağme 111, “Bir-İki Yudum Su, Doğruluk ve Dil”, 06.09.2012, https://www.youtube.com/watch?v=9X_MoXaTFzw, erişim: 27.03.2026.
2. İbn Ebî'd-Dünya, *es-Samt*, s. 227; Mekârimü'l-ahlak, s. 51; Hennâd, *ez-Zühed*, 2/635.

DENEME

Zeynep Gülşen
Kıdık

Kalp Vadisinde Anne

Ey İsa Mesih annesi, sana ne çok benziyor çektikleri çilelerle günümüz Meryemleri. Onlara da olmadık sözler söyleniyor, iftiralar atılıyor. Ancak kader onların da yoluna su serpiyor, zor durumlardan kurtarıyor. Nihayet ilahî lütuflar altında kalpleri itminan içinde hayata yürüyorlar. Onların nur izlerinden binler yürüyor, dünya adım adım şefkat ve merhamet vadilerine açılıyor.

Kadın, tarih sahnesinde her zaman ön planda görünme- se de hayatın içinde üstlendiği önemli rollerle varlığını derinden ve sürekli hissettirir. Şefkat ve rahmet cilveleriyle donatılmış ve hat- ta süslenmiş olan bu nadide varlık, annelikten başlayıp ifa ettiği pek çok önemli işlerle insanlık tarihinin farklı ka- relerinde belirleyici görevler üstlenmiştir. O, kader tara- findan kendine verilen görevi yerine getirir ve nihayet rah- met eseri cennetler ayakla- rının altına serilir. Ne var ki dünya imtihan yeri olduğun- dan sıkıntılar o şefkat yüklü kalplere daha fazla dokunur.

Geçmiş zaman dilimlerin- de annelerin yaşadığı istisnai ama insanlık açısından çok önemli bazı olaylara Üstad Bediüzzaman Hazretlerinin tabiriyle *kalp penceresinden* ve *iman sinemasından* bak- mak anlamlı olur.

Efendimiz (sallallâhu aley- hi ve sellem) *Uhdûd* ashabını anlatırken bir anneden de bahseder. Tabir yerinde ise kamera, kucağında bebeği olan bir anneye çevrilir ve ya- kın çekim başlar. Bu karede annelerin Allah’a ve âhirete iman mücadelesindeki ulvî varlıklarını ve onların her dönemde yaşayacakları çile- leri görmek mümkündür. O bir yandan ateşler karşısında canından bir parça olan yav- rusunu korumanın endişesi- ni yaşar bir yandan da Allah’a vermiş olduğu sözün arkasın- da durma azmindedir. Kal- binde iki heyecan saklar o sı-

rada. İkisi de kutsaldır. Ancak Allah’ın rahmetine, kudretine itimat etme zamanıdır. Sab- rın kurtuluşa evrildiği andır. Bebek dile gelir ve annesine korkmaması gerektiğini söy- ler. Allah onun kalbini bebe- ğinin sesiyle teselli eder. Yani Allah, kuluna kâfidir.

Uhdûd annesi sadece ta- rihi bir figür değildir. O her devirde yaşayacak ve farklı ateşlerle imtihan edilecek- tir. O güzel insanlar, salihler, Rahman’ın kulları yeryüzün- de arzıendam ettiği müddet- çe ateşler yakanlar eksik ol- mayacaktır. Fitneler devam edecek, altın kalpler belli olacaktır. Hendek ateşlerine atılmak üzere olan annenin kalbi ile günümüzde imanın- dan dolayı çileler çeken an- nelerin kalpleri arasında ne fark var? İtminan içinde değil midir kalpleri; gaybubette, hapiste ve hicrette olsalar da? “Bize Allah yeter” değil midir cevapları “Bize itaat edersen, bizim dediğimizi dersin yan- mazsın” diyenlere?

Kamera bu sefer tarihin başka bir dönemine çevrilir. Yeni doğmuş bir bebek ve an- nesi görünür gecenin zülüfle- rinde. Anne, gözyaşları içinde bebeğini bir sandık içinde Nil Nehri’ne bırakır. Bu bir bebe- ğin mecburi hicretinden baş- ka bir şey değildir. Bu yüzden bebeğe yani Musa *aleyhis- selâm*’a Beşikli Muhacir den- se yeridir. Annesi yavrusunu nasıl sarıp sarmaladı, nasıl kokladı kim bilir. O saatler nasıl geçti onun müşfik kal- binde tarifi mümkün müdür? Ve bir annenin kendi elleriyle

bebeğini bir nehre bırakma- sı! Bir anne için dayanılmaz ve tarifi imkânsız acının ya- şandığı anlardır. Musa’sı ol- madan geçirdiği o ilk gecenin hicranını hangi kalem yaza- bilir? Sinesinde kopan fırtı- nalar onu rahat bırakmaz ve kızı Miryam’ı bebeğinin pe- şinden gönderir. Başlı hüznün de olsa sonu çok güzel olacak bir görev üstlenmiştir o.

Âyet-i kerime onun kal- binin fırtınalar içinde sav- rulduğunu ve bundan dolayı neredeyse sırrını ifşa etme noktasına geldiğini ifade eder (Kasas, 28/10). Bu hâl da- yanamayıp feryâd u figan etme demektir. Ancak Allah onun kalbine sekine ver- miştir. Kulun arşı titreten inlemesine göklerden imdat edilmiştir. Miryam geldiğin- de kardeşinden haber verdi annesine. Musa firavun aile- sinin elindeydi. Bu durum ilk anda ikinci bir kalp helecânı demekti. O anda kaç yıllar ya- şadı, ömründen kaç seneler

Hendek ateşlerine atılmak üzere olan annenin kalbi ile günümüzde imanından dolayı çileler çeken annelerin kalpleri arasında ne fark var? İtminan içinde değil midir kalpleri; gaybubette, hapiste ve hicrette olsalar da? “Bize Allah yeter” değil midir cevapları “Bize itaat edersen, bizim dediğimizi derssen yanmazsın” diyenlere?

geçiverip gitti kim bilir. Ancak ardından bir teselli daha gelecektir.

O’nun her şeyden haberi vardı.

Kim anlıyor bebeğinden ayrılmak zorunda kalan anneleri? Onların kalplerini yakan ateşlere kimler su serpiyor? Olaylar Rahman ve Rahim olan Allah’ı işaret ediyor. O müminlerin velisidir. Gönülleri O bilir. O, kendine güvenen kuluna kâfidir. Anneler de öyle yapıyor sadece O’na itimat ediyor. Kulların anlayışsızlığından O’na sığınmıyor.

Tarihin yine kırılma anlarından birindeyiz. İmran’ın eşi Hanna kendi dünyasında Allah’a dualar ediyor, bir evlat istiyordu. Doğacak evladını mabede adayacağına söz veriyordu. Belli ki onun erkek olmasını istiyordu. Gönüllü iman dolu bu mübarek kadın, doğacak olan can paresinden ayrı kalmayı göze almıştı. İman dolu bir kalbin güven vadisinde kendisine yer bulmasıydı belki bu. Ancak bebek kız olunca tereddüt geçirmiş sonra kaderin yönlendirmesi ile Meryem’i mabede göndermişti. Meryem, annesinin Allah’a verdiği söz gereği Hazreti Zekeriyya (aleyhisselâm) gözetiminde mabette yaşamaya başlamıştı. Küçük Meryem yuvasından ayrıl-

mış, bir nevi gurbet yaşıyordu. Meryem doğmadan önce eşi İmran’ı kaybeden Hanna’ya düşen sabırdı. Yıllarca özlemini çektiği evladından ayrılmak zorunda kalması nasıl bir imtihandı? Rabbine verdiği sözle can yarısının arasında kalmak... Onun kokusunu içine çektikten sonra ondan ayrılmak... Nasıl bıraktı yavrusunu? Duası diline dolanıyor ne yapacağını bilemiyordu. Hanna bir annenin yaşayabileceği en zor imtihanlardan birini yaşıyordu.

Annelerin bebeklerinden, çocuklarından ayrılmak zorunda kaldığı günümüz dünyasında Hanna’yı anlamak çok da zor olmasa gerek. Onlar da gönül dünyalarında büyüyen hayallerle kutsal Hanna gibi evlatlarını Allah’a hizmet için büyütüyor, günlük koşuşturmalar içinde can parelerinin güzel bir şekilde yetişmesine gayret ediyorlar. Her devrin Hannaları olacak ve her dönem, kendi kahra-

man annelerinin tarihini yazacak. Kur’ân’ın yaptığı gibi.

Ya Hazreti Meryem? O, iffet, izzet, fazilet sahibi bir kadın olarak nasıl ağır imtihana tâbi tutuldu? Neler çekti Allah’a güzel bir kul olma uğruna? Nelere göğüs gerdi biricik evladı Hazreti İsa’yı koruma adına? Oğlunun doğumu esnasında toplumun, üzerinde oluşturacağı baskıyı bütün şiddetiyle hissediyor ve “*Ne olurdu bu iş başıma gelmeden ölüp unutulup gitseydim*” (Meryem, 19/23) diye ızdırarla inliyordu. Onun bu sözleri bir kadının, bir annenin yaşadığı çaresizliği çok acı bir şekilde ifadeden başka nedir ki? Günümüz mazlumlarından kaç kadın böyle düşünmüş ve Allah’a dua etmiştir bilinmez. İnsan onuruna yakışmayan hakaretlere maruz kalan o nadide annelerle Hazreti Meryem’in aynı dualarda birleştiği hakikat değil midir?

Hazreti Meryem hurma ağacının altında çaresiz ve

قَالِ يَا لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ مِمَّنْ سَاءَ

Kim anlıyor bebeğinden ayrılmak zorunda kalan anneleri? Onların kalplerini yakan ateşlere kimler su serpiyor? Olaylar Rahman ve Rahim olan Allah'ı işaret ediyor. O müminlerin velisidir. Gönülleri O bilir. O, kendine güvenen kuluna kâfidir. Anneler de öyle yapıyor sadece O'na itimat ediyor. Kulların anlayışsızlığından O'na sığınıyor.

kimsesizdi. İffet, zühd, itaat, takva kavramlarının sembol şahsiyeti bu kadın hurma ağacının altında hüznün yüküyle otururken ağacın meyvelerinden yemesini isteyen bir ses duydu. Ses, “*Hurma ağacını kendine doğru silkele, üzerine olgun taze hurmalar dökülsün. Artık ye iç gözün aydın olsun. Eğer herhangi birini görürsen ben Rahman'a oruç adadım bugün kimseyle konuşmayacağım de*” (Meryem, 19/25) diyordu. Rahman, kullarına her zaman yardım ediyor, onları çaresiz bırakmıyor. Meryem-misal

annelerin gözyaşları, gönül sızıları bir yerlerde birikiyor, rahmet damlaları hâlinde yere düşüyor. Rahman, onlara umulmadık kapılar açıyor. Bir zaman konuşmanın da kâr etmeyeceği anlar oluyor, susuyorlar. Onlar namına hadiselerin dili konuşuyor.

Hazreti Meryem'i kucakında bebekle görenler hemen imalı sözler söylüyorlardı. O günden bugüne ne değişti ki? Ey İsa Mesih annesi, sana ne çok benziyor çektikleri çilelerle günümüz Meryemleri. Onlara da olmadık sözler

söyleniyor, olmadık iftiralar atılıyor. Toplumsal baskılara maruz kalıyor ve onlar da senin gibi hayattan tecrit ediliyorlar. Ancak kader onların da yoluna sular serpiyor, onları da kaldıkları zor durumlardan kurtarıyor. Onlar da önceki mübarek misallerde olduğu gibi yine O'nun rızasına koşuyorlar. Nihayet ilahi lütuflar altında kalpleri itminan içinde hayata yürüyorlar. Onların nur izlerinden binler yürüyor, dünya adım adım şefkat ve merhamet vadilerine açılıyor.

Ara Bulucu ve Bir Çözüm İnsanı:
Fethullah Gülen
Hocaefendi*

Fethullah Gülen Hocaefendi, çağımızın karmaşık sorunlarına manevî ve ahlakî ilkelerle yaklaşan, toplumsal barışı ve evrensel uzlaşmayı hedefleyen bir çözüm insanı olarak öne çıkar. Peygamber Efendimiz'in ve diğer peygamberlerin hayatlarında derin izler bırakan ara buluculuk ve çözüm üretme hasletleri, aynı zamanda Kur'ân ahlakının da bir yansımasıdır. Hocaefendi'nin bu yaklaşımı, onun hayat felsefesinin ve Hizmet Hareketi'nin temelini oluşturur.

Bediüzzaman'dan İlhamla Kapsayıcı Bir Bakış

Hocaefendi, geçen asra damgasını vuran Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin eserlerinde görülen derinlemesine değerlendirme hassasiyetini benimser. Mesela, bazı âlimlerin küfürle itham ettiği İbn Sina¹ ve Fârâbî² gibi farklı düşünen âlimler hakkında dahi, onların güzel işlerini bir kalemde silmeden çözüm yolu aramış, felsefî yaklaşımlarını eleştirirken dahi ilmî vakarını korumuştur. Şia meselesini “Şia-i Velayet” ve “Şia-i Hilafet”³ gibi kavramlarla açıklığa kavuşturarak tartışmaları yumuşatmış, Mutezile, Eş'arî ve Mâtürîdî⁴ ekolleri hakkındaki değerlendirmelerinde de benzer bir hassasiyetle kapsayıcı bir anlayış sergilemiştir. Bu örnekler, Bediüzzaman'ın telif anlayışının bir yıkım veya reddiye değil, inşa, ihata ve hakikatleri uzlaştırma çabası olduğunu göstermektedir. Hocaefendi de bu mirasın takipçisi olarak, ilmî düzeyini aşan bir ara bulucu, diyalogcu ve çözüm insanı olarak hayatında ve eserlerinde orta yol yaklaşımını benim-

semiştir. Bu duruş, onun ifrat ve tefritten uzak, sırat-ı müstakim üzere olma anlayışını yansıtır ve kendisi bunu evrensel değerlerin ve ilimde yükselmenin en önemli rükünü olarak tarif eder.

Fetanet ve Fetanet Eteklerinde Firaset: Derin Anlayış ve Hikmetle Yorumlama

Hocaefendi'nin ara bulucu ve çözüm insanı olma vasfı, fetanetin eteğinde firasetin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Fetanet, akıl, zekâ, basar, basiret ve firasetin mükemmel bir uyum içinde bulunması ve tüm bu özelliklerin hikmetle sırat-ı müstakim hattında kullanılmasını ifade eder; bu, peygamberlere özgü bir hususiyettir. Hocaefendi'ye göre fetanet, basit bir zekâ kıvraklığı değil, hadiseleri hikmet penceresinden görme ve yorumlayabilme kabiliyetidir ki o, bunu anlayış mertebelerinin zirvesi olarak tarif eder. Peygamberlere has olan fetanet, insanoğlunda firaset şeklinde tecelli eder.

Toplumlar Arasında Köprü Kuran Bir Vizyoner

Fethullah Gülen Hocaefendi, toplumlar arasında ortak paydada buluşulabilecek

barış adacıklarının tesisi için çaba sarf eden bir şahsiyettir. Sotiris Livas'a⁵ göre, Hocaefendi'nin en büyük karşılaştırmalı üstünlüğü, İslam'ın kurumsal, hukukî, ahlakî, kültürel ve içtimâî boyutlarına dair derin bir birikime sahip olmasıdır. Bu inancını, görünürdeki farklılıklara önem atfetmeksizin kararlılıkla dile getirir; Müslümanların çağdaş dünyada bilim insanı, iş insanı veya modern eğitimci olarak yer almalarını doğal bir durum olarak görür ve bu iki dünya arasında özel bir “köprü kurma” ihtiyacı yokmuş gibi yaklaşır. Bu evrensellik, her iki dünyayı da kapsayıcı bir yaklaşımla ele alarak insanların dolu dolu bir hayat sürmelerini hedefler. Bu ilkeler hayata geçirildiğinde, dönüştürücü ve şifa verici bir etki ortaya çıkar ve Hizmet Hareketi, Bediüzzaman'ın tarif ettiği yoksulluk, cehalet ve ayrılık gibi kronik sorunlara şifa olabilecek çözümler sunar. Hocaefendi'nin eğitim ve diğer projelerle toplumları bilinçlendirme ve çatışmaları çözmede ilme dayalı metotlar geliştirme gayreti, küresel ölçekte barış ve uzlaşının tesisine yöneliktir. Ça-

tışmaların kaynağında karşılıklı cehalet, yanlış algılar ve iletişimsizliği tespit eden yaklaşımı, ilim temelli, empatik ve çok kültürlü bir eğitim sistemini merkeze alır.

Hizmet Hareketi tarafından kurulan eğitim kurumları ve diyalog merkezleri, uluslararası ilişkilerde “yumuşak güç” olarak işlev görmüş, insanî temelli bir diplomasi anlayışı ortaya koymuştur. Metodolojisi, semavî dinlerin ortak mirasından beslenir; merhamet, adalet, doğruluk ve insan onuru gibi değerler, teorik ilkeler olmaktan çıkarılıp fiilî projelerle hayata geçirilir.

Hocaefendi'nin çözüm modelleri, belirli bir etnik, mezhebî veya kültürel zemine bağlı kalmayıp, adalet, merhamet, doğruluk, emniyet, hakkaniyet, şefkat, diğergâmlık ve barış gibi evrensel insanî değerler üzerine kuruludur. Onun yaklaşımı, devlet merkezli değil, gönüllülük esaslı sivil toplumun gücüne dayanır; Rumi Forum, Kimse Yok Mu Derneği ve Afrika'daki Hizmet okulları gibi girişimler, farklı inanç ve kültür mensuplarını bir araya getirerek barış kültürünü yerleştirmiştir.

Diyalog ve Tolerans: Farklılıkları Zenginlik Olarak Görmek

Hocaefendi, farklılıkları bir tehdit değil; bilakis bir rahmet ve zenginlik vesilesi olarak değerlendirmektedir. Diyalog ve toleransı sadece teorik bir ideal düzeyinde bırakmayıp müşahhas bir zemine taşıyan Hocaefendi, eserlerinin birçok dile tercü-

Hocaefendi'nin rehberliğinde şekillenen Hizmet Hareketi, dünya ölçeğinde barışı, uzlaşmayı ve evrensel insanî değerleri esas alan özgün bir sivil modeldir. Eğitim yoluyla barış inşası, diyalog merkezleri, afet ve kriz dönemlerinde yardım temelli iş birliği, şiddetsizliğin temel ilke olması ve kültürel çoğulculuğa saygı yönleriyle dikkat çeker. Bu hareket, Hocaefendi'nin fikir dünyasında olgunlaşan barışa dayalı bir medeniyet tasavvurunun pratik karşılığıdır.

me edilmesi, çeşitli diyalog kurumlarının teşekkülü ve Papa II. Jean Paul ile gerçekleştirdiği görüşme gibi girişimlerle bu anlayışını hayata geçirmiştir. Onun geliştirdiği diyalog perspektifi, yalnızca İbrahimî dinlerle sınırlı kalmayıp ateist, agnostik, Budist ve Hindu gibi farklı inanç ve dünya görüşlerine mensup çevreleri de kuşatıcı çizgide seyretmiştir.

Problemlere İnsan Odaklı Yaklaşım: Şefkat ve Merhamet

Hayat felsefesinin merkezinde, insanın vicdan, akıl, duygu ve ruh boyutlarıyla birlikte bütüncül bir varlık olarak ele alınması vardır. Ona göre, toplumsal meselelerin temelinde insan vardır ve çözümler ancak insanın onurunu, değerini ve potansiyelini merkeze alan bir yaklaşımla mümkündür. Hocaefendi için şefkat, yalnızca bir erdem

değil; eğitimin, sosyal hizmetlerin, diyalogun ve kriz yönetiminin temelidir. Bu anlayışın örnekleri arasında, 12 Eylül ve 28 Şubat süreçlerinde mağdur olan kişilere yazdığı teselli ve sabır dolu mektuplar, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da çatışmaların yoğun olduğu yıllarda dahi eğitim projelerinin devamı yönündeki ısrarı, 1999 Marmara Depremi gibi felaketlerde Hizmet gönüllülerinin din, ırk, inanç ayrımı yapmaksızın yardım ulaştırması, ve hataya düşmüş insanlar hakkında "Bir hatadan dolayı tüm insanî değeri silmek zulümdür." diyerek kişiyi fiilleri ile özdeşleştirme hatasından kaçınması yer alır. Engelli bireyleri "Allah'ın sessiz lisanı" olarak tanımlaması ve onlara yönelik özel eğitim projelerini teşvik etmesi de bu şefkat merkezli yaklaşımın bir yansımasıdır.

Medeniyetler Arasında Uzlaşma ve "Darü'l-Hizmet"

Hocaefendi, Doğu-Batı veya Kuzey-Güney eksenli ayrışmaların, kültürlerin birbirini tanımamasından kaynaklandığına inanır ve farklı medeniyet havzaları arasında vicdan temelli bir köprü inşasını hedefler. Özellikle Huntington'ın "Medeniyetler Çatışması"⁶ tezine karşı, "Medeniyetlerin ittifakı mümkündür." mesajını sürekli vurgulamıştır, geliştirdiği özgün kavramlardan biri olan "Darü'l-Hizmet", klasik İslam hukukundaki Darü'l-İslâm ve Darü'l-Harp ayrımına alternatif bir yaklaşım sunar. "Darü'l-Hizmet" anlayışı, gençleri radikalizme ve ötekileştirmeye karşı fıkri bir arabuluculukla koruyan zırh işlevi de görür.

Krizlerde Manevî İmmün Mekanizmaları ve Tecdid Anlayışı

Hocaefendi, ferdi ve içtimai krizleri yalnızca maddî boyutlarıyla ele almaz; bu tür sarsıntıların insan ruhunda ve toplumsal bilinçte açabileceği yaralara karşı "manevî immün sistemi" güçlendirme ihtiyacını vurgular. Olaylarda tavsiye ettiği teennî, sabır ve manevî muhasebe, onun bu yaklaşımının örnekleridir. 15 Temmuz sonrası yurt dışındaki Hizmet mensuplarına yönelik "Sabır - Şükür - Tevekkül" üçlemesi ve "Problemleri ilimle, diyalogla ve ahlakla aşacağız." sözleri, duygusal ve zihinsel dengeyi birlikte kullanmayı öğütlemiştir. Yoğun karalama kampanyaları döneminde dahi rahmet ve af dili kullanması, "kötülüğü iyiliğe çevirebile-

cek yüce bir gönül inşa etmek” felsefesini yansıtır.

Hocaefendi’nin *Tecdid* anlayışı, İslam’ın özünden kopmadan, fakat çağın gerekliliklerini de göz ardı etmeden bir yenilenme süreci yürütmenin gerekliliğini savunur. Bu, Bediüzzaman’ın “*Eski hal muhal, ya yeni hal ya izmihlâl.*” sözünde vurguladığı gibi, dinin esaslarını değiştirmek değil, özde var olan hakikatleri yeniden keşfetmektir.

Adalet ve Fiillerde Dahi Ara Buluculuk

Hocaefendi, hayat çizgisi boyunca adaletin, hakkaniyetin ve insanî değerlerin egemen olduğu bir dünya tasavvurunu merkeze almıştır. Jean Paul ve Ermeni Patriği ile yaptığı görüşmeler, tarihî çatışmalara değil, vicdana ve insanî değerlere odaklanarak evrensel hakkaniyetin temsilidir. 11 Eylül saldırılarından sonra yayımladığı “Müslüman terörist, terörist de Müslüman olamaz.” açıklamasıyla şiddeti reddederek küresel vicdana seslenmiş; Hizmet Okulları ise fırsat eşitliği ile adaleti inşa etme modelini sunmuştur.

Hocaefendi, sadece sözleriyle değil, fiilleri ve düşünce sistemiyle de bir ara buluculuk modelinin temsilcisidir. Anlayışlar üstü dil kullanarak dinî gerilimleri yatıştırmış ve ABD’de yükselen İslamofobi karşısında Müslüman imajına yönelik yumuşatıcı etki yaparak uluslararası krizlerde temsilî bir ara buluculuk rolü üstlenmiştir. Bazı dönemlerde devlet ile toplum arasındaki çatışmalarda

doğrudan görünür olmadan, “sessiz diplomasi” ile uzlaştırıcı rol oynamıştır.

Küresel Barış ve Çözüm Hareketi Örnekleri

Farklı inançlara ve düşüncelere saygı göstermek, tarih boyunca Müslümanların en önemli değerlerinden biri olmuştur. Hudeybiye Sulhu’nda Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem), ağır şartlara rağmen anlaşmayı kabul etmesi; kısa vadeli kayıpların uzun vadede büyük fetihlere dönüştüğünü göstermiştir. Bu tutum, barış ve uzlaşının her zaman çatışmadan daha bereketli sonuçlar doğurduğunu ortaya koymuştur.

Benzer şekilde günümüz dünyasında da Hocaefendi’nin öncülüğünde, diyalog ve tolerans kültürünün somut örneklerine şahit olunmaktadır. Berlin’de inşa edilen “House of One” adlı mabet, Müslüman, Hristiyan ve Yahudi cemaatlerini aynı çatı altında buluşturarak üç semavî dinin barış içinde temsilini hedeflemektedir. Bu proje, farklı inançların çatışma değil, birlikte yaşama potansiyeline sahip olduğunu dünyaya ilan eden güçlü bir sembol niteliğindedir. Aynı şekilde Ankara’da inşasına başlanmış, ancak mevcut süreçlerden dolayı yarım kalmış “Ehl-i Beyt Camii” de farklı anlayışları bir araya getirme çabasının önemli bir adımı olarak görülmelidir.

Fethullah Gülen Hocaefendi, dinlerin özünde çatışma değil barış bulunduğunu defalarca vurgulamış ve “Kilise yakmak veya mabede zarar vermek İslam’ın ruhuna

aykırıdır.” diyerek bu ilkeyi pekiştirmiştir. Bu perspektif, modern çağda Müslümanların barışı savunan, hoşgörüyü yayan ve insanlığın ortak değerlerini koruyan öncüler olmaları gerektiğini güçlü bir şekilde ortaya koymaktadır.

Hocaefendi’nin rehberliğinde şekillenen Hizmet Hareketi, dünya ölçeğinde barışı, uzlaşmayı ve evrensel insanî değerleri esas alan özgün bir sivil modeldir. Eğitim yoluyla barış inşası, diyalog merkezleri, afet ve kriz dönemlerinde yardım temelli iş birliği, şiddetsizliğin temel ilke olması ve kültürel çoğulculuğa saygı gibi yönleriyle dikkat çekmektedir. Bu hareket, Hocaefendi’nin fikir dünyasında olgunlaşan ve barışa dayalı bir medeniyet tasavvurunun pratik karşılığıdır.

* *Respect Graduate School’un düzenlediği “Bir Ruh Mimarı: Fethullah Gülen” sempozyumunda, “Ara bulucu ve Bir Çözüm İnsanı Olarak Fethullah Gülen Hocaefendi” başlığıyla bildiri olarak sunulmuştur.” Eylül 2025.*

Kaynaklar

1. Bediüzzaman Said Nursî, *Mesnevî-i Nûriye*, “Lâsiyemmalar”, Şahdamar Yayınları, 2014.
2. Nursî, *Münâzarât*, Şahdamar Yayınları, 2014.
3. Nursî, *Mektubat*, “20. Mektup, 2. Makam”, Şahdamar Yayınları, 2014.
4. Nursî, *Mesnevî-i Nûriye*, “Telvîhât-ı Tis’a”, Şahdamar Yayınları, 2014.
5. *Çağlayan Dergisi*, “Birlikte Yaşama Kültürü” Sempozyumu, Mayıs 2025, Hollanda.
6. Huntington, Samuel P., *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, 1996.

HOŞ GELDİN BAHAR!

YERİN ÇEHRESİNDE AÇAN GÜLÜCÜKLER

Bahar, her yıl gelir-gider ve her gelişinde bizlere ne ilhamlar getirir! Kimi zaman bir çiçekte, kimi zaman bir kuş sesinde, kimi zaman içimize düşen huzurda saklı kalır mânâ dolu esintileri... Ömrümüzün her baharı, Rabb-i Rahîmimiz tarafından bize sunulmuş, bağrında nice hikmetler barındıran birer armağandır; armağanlar ise teşekkür ister.

Toprağın Hafızası Uyanırken...

Kış mevsimi dünyamıza veda ederken ardından mânâlı bir sessizlik bırakır. Toprak, aylarca içine kapanmış canlı bir varlık gibi, derin düşünce-sinden yavaşça doğrulur. İlk bahar, bir sabah uyandığımızda ansızın gelmez; önce kokusunu gönderir, sonra da ışığını.

Güneş, daha alçakgönüllü bir sıcaklıkla dokunur yeryü-

züne. Soğuk, yerini yumuşak bir serinliğe bırakır. Tedricilik kanunu devreye girer ve alıştıırır yeryüzü sakinlerini. Zira her ani değişim beraberinde birçok probleme sebep olur. Ve beklenen an gelir; toprakta canlılık başlar.

Çiçek tohumları, toprak zemininde ve filizlenen yapraklarda yeniden ve hasretle kendini gösterir. Dallar, üç mevsimin susturduğu melo-

diyi yeniden mırıldanır. Önce kardelenler, ardından çiğdemler, renkleriyle göz alıcı güzellikler sergilerler. Kısa sürede diğer bütün çiçekli (tohumlu) bitkiler rengârenk elbiselerini giyinir. Sarı, mor, pembe, beyaz, kırmızı fistan-larıyla bayramlıklarını giyen çocuklar gibi ıslıl ıslırlar. Renkler, yalnızca görülmez; hissedilir. Sarı çiçekli karahindibanın kanatlı tohumları

bahar esintisiyle etrafa dağılır. Mormenekşeler, hanımeli ve iğde çiçeklerinin kokusu sarar etrafı. Her renk, her güzel koku bir mesajdır; akıl sahibi olan insanoğlunu durup düşünmeye davet eder. Göz alıcı renk ve desende kanatlarıyla kelebekler, çiçeklerin üzerinde raks ederler. Kuşlar cıvıldaşarak ötüşmeleriyle, gökyüzüne insanı mest eden melodilerin notalarını bırakır. Uzak bir düzlükte kuzucuklar, dünyaya yeni gelmiş olmanın saf sevinciyle sekererek yürür. Mis kokulu taze çimenlere kekik kokuları siner. Koyunların, ineklerin sütü bile daha lezzetli bir hâl alır.

Bahar, yalnızca tabiatın değil, olgunlaşmış hatta bir kısmı itibarıyla olgunlaşmış insanın da hafızasını uyandırır; “Bir zamanlar sen de böyle tazeydin.” der gibi bakar yüzüne!

Bahar ve İnsanın İç Dünyası

İlkbahar geldiğinde insan, kendisini fark etmeden dinlemeye başlar. İçinde uzun

süredir ağır gelen düşünceler hafifler. Umutsuzluk, yerini belirsiz ama sıcak bir umutlu beklentiye bırakır. İnsan, sebebini tam olarak açıklayamadığı bir iyilik hissiyle uyanır sabahları.

Bu mevsim, insana sadece dış dünyayı değil, kendi içini de açar. Pencere kadar kalbler de aralanır. Ruhu nefeslenir insanın. İnsan, tabiat baktıkça kendisine sorular sormaya başlar: “*Bu düzen nasıl oluyor da her yıl yeniden kuruluyor?*”, “*Bu uyum, bu ölçü, bu tekrar nasıl oluyor da hiç şaşmıyor?*”, “*Bu akıl almaz devridaimin kaynağı ne?*”

İlkbahar, cevap vermez, cevap veremez çünkü o sadece fiildir, eylemdir. Sanattır, sanatkârı bilemez. Sebeplerin ötesini göremez. Ama soruları

derinleştirir. Bazen de bir sorunun kendisi, cevaptan daha keskin bir dönüştürücüdür. Düşünmeyenleri, düşünmekten kaçınanları düşünmeye sevk eder.

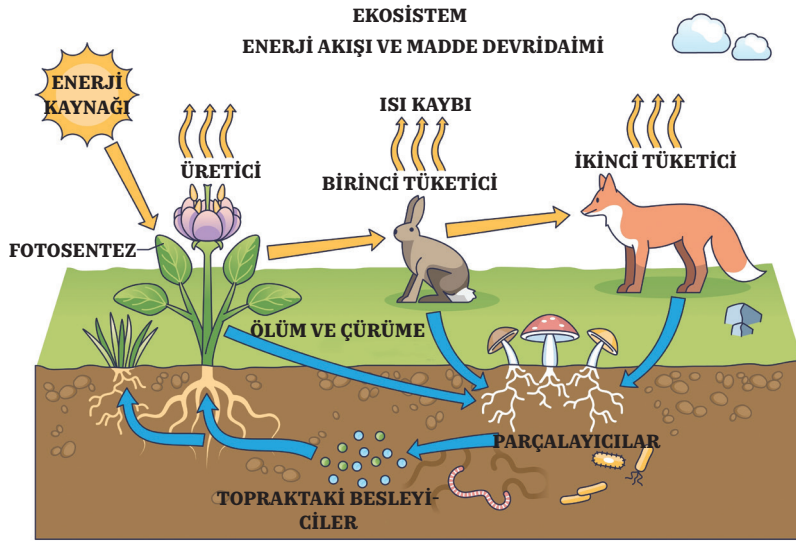
Canlılık: Dilsiz Bir Hikmet!

Tabiat, baharda konuşur. Ama kelimelerle değil; nizamla, dengeyle ve ölçüyle. Aynı yağmur taneleri düşer her yere, ama her tohum kendi payına düşeni alır. Aynı güneş fotonları ısıtır koca âlemi. Ama her canlı kendi mahiyetine kodlanmış mükemmel donanımıyla o ışıktan farklı hayat kareleri çıkarır.

Bu canlılık, bu varoluş asla rastgele değildir. Ne bir renk fazla ne bir hareket eksik. Her şey sistemli, planlı ve ölçülüdür. Çiçeklerin açma vakti, kuşların göçten dönüşü, hayvanların yavrulama zamanı... Hepsi kusursuz bir zamanlamaya bağlıdır. Bu uyum, insanı ister istemez durdurur ve düşündürür. Çünkü insanlığını koruyan insanlar bilir ve bulur: “*Bu kadar ince ayarlanmış bir düzen, ilgisizliğin, tesadüfün, kaosun, başıboşluğun ürünü olamaz!*”

Hayvanlar âleminde bahar, âdeta yeni bir sayfanın açılmasıdır. Uzun bekleyişler sona erer. Yuvalar inşa edilir yeni doğacak yavrulara be-

Renkler, yalnızca görülmez; hissedilir. Sarı çiçekli karahindibanın kanatlı tohumları bahar esintisiyle etrafa dağılır. Mormenekşeler, hanımeli ve iğde çiçeklerinin kokusu sarar etrafı. Her renk, her güzel koku bir mesajdır; akıl sahibi olan insanoğlunu durup düşünmeye davet eder.

Ekosistemdeki Mükemmel Denge: Güneş enerjisinin gıdaya dönüştürülmesi, bu gıdayla beslenenlerin ölmesi ve toprağa karışması gibi binlerce yıldır bahar, yaz ve kış demeden devam eden mükemmel süreç, akılsız ve şuursuz bir “Tabiat” kavramına verilebilir mi?

şik olarak. Her canlı sürüsü hareketlenir. Birlikte güçlenirler. Misk öküzlerinde olduğu gibi birlikte zayıflarını korumaya başlarlar. Canlılar sevk-i İlahînin tecellisi olarak biyolojik prensiplere uygun şekilde sebeplerle perdelenmiş olarak kendilerine verilen rolü oynarlar.

Açlık-denge, korunma-ce-saret arasında şaşmaz bir çizgi vardır. Karıncadan arılara, kurtlardan gergedanlara kadar sosyalleşme izine rastlanır. İşçi de kraliçe de sürü başı da. Yeni doğmuş bir canlının ilk nefesi, hayatın değerini bilen insana büyük bir sorumluluğu hatırlatır: “Hayat, korunması gereken bir emanettir. Bahar, bu emaneti her yıl yeniden gözlerimizin önüne koyar. Görmek isteyen için bu, gürültüsüz ama güçlü bir davettir.”

İlkbahar, emr-i İlahî ile tabiatın her seviyesinde biyolojik yapıların tamir mucizesinin sergilendiği bir za-

man dilimidir. Toprak, o emre inkiyaden, kış boyunca bağrında sakladığı her ne varsa birikimini cömertçe yeryüzüne sunar. Yeşil yapraklara çarpan ışık fotonları havadaki zararlı ve boğucu gazların tehlikeli miktarlara yükselmemesi için, fotosentez gibi bir mucize ile parçalanan sudan oksijen çıkmasına vesile olur.

Ekolojik denge karbondan azota, oksijenden fosfora ve birçok minerallere kadar bütün muhteşem dönüşüm ve devridaimleriyle yeniden kurulur. Biyosfer denen hayat tabakasında, her bir canlı türünün barınmasına, beslenmesine ve üremesine uygun habitatlar hazırlanmış olur.

Bu sistemin kusursuzluğu, akıllı normal çalışan her insana şunu düşündürür:

“Eğer bu düzen kendi dışında bir el tarafından korunuyorsa insana düşen tek şey, kendini tabiatın bir çarkı bilip onu korumasıdır!”

Bu düşünce ile mevcut sistemin mükemmelliğine rağmen, icat ettiği teknolojilerin getirisi ve götürüsünü inceleyip, yaptıklarının Kur’ân-ı Kerim’deki ikaz edilme üslubuyla ifadesini bulan “İnsanların kendi elleriyle yapıp ettikleri yüzünden karada ve denizde düzen bozuldu; böylece Allah-dönüş yapsınlar diye- işlediklerinin bir kısmını onlara tattırmaktadır.” (Rûm, 30/41) âyetindeki hakikate uygun olarak tabiatın dengesinin bozulmasına müsaade etmemesi gerekir.

Bahar, insanlığını koruyana âdeta şunu düşündürür: “Bu güzellikler bana verilmişse, ben de bir karşılığa bulunmalıyım!” İşte şükür bu karşılığın adıdır. Kime yöneltildiği ise kalpde yerini bulur.

Bahar, her yıl gelir-gider ve her gelişinde bizlere ne esintiler getirir... Kimi zaman sadece bir çiçekte, kimi zaman bir kuş sesinde, kimi zaman içimize düşen huzurda saklı kalır mânâ dolu sözleri... Ama kim bilir belki de bahar, kendini *Homo sapiens* olarak isimlendirilmiş bir hayvan türü olmaktan kurtaran insana en çok şunu hatırlatır:

Ömrümüzün her baharı, Rabb-i Rahîmimiz tarafından bize sunulmuş, bağrında nice hikmetler barındıran birer armağandır; armağanlar ise teşekkür ister.

Hoş geldin bahar! 🇹🇷

TECELLÎ

C
M. Fethullah Gülen

Görünme, belirme,
ortaya çıkma ve
Allah'ın hususî
lütuflarına nail olma
da diyeceğimiz
tecellî; Cenâb-ı
Hak'tan gelen
meârif nurları
sayesinde, sâlikin
kalbinde ilâhî
sırların ayân
olması hâlidir ki;
her hak yolcusu
istidat ve seviyesi
ölçüsünde bu
vâridâtı vicdanında
duyabilir.

Görünme, belirme, ortaya çıkma ve Allah'ın hususî lütuflarına nail olma da diyeceğimiz tecellî; Cenâb-ı Hak'tan gelen meârif nurları sayesinde, sâlikin kalbinde ilâhî sırların ayân olması hâlidir ki; her hak yolcusu istidat ve seviyesi ölçüsünde bu vâridâtı vicdanında duyabilir.

Ulvî-süflî, basit-mürekkep hemen her ortamda ve hususiyle de zâhiri ve bâtını itibarıyla bütün kemalâta namzet ve ona en mücellâ bir ayna konumunda bulunan insanda görülüp sezilen, duyulup hissedilen tecellîye “tecellî-i âsâr”; ilâhî ef'âlin kulun kalbinde münkeşif olması ve bakış zaviyesini ayarlayıp –Cenâb-ı Hakk'ın inayetiyle– tabiatperestliğe düşmeden “tecellî-i esmâ'ya açılma mazhariyetine “tecellî-i ef'âl”; ilâhî isimlerin nurları altında tamamen onların rengine boyanıp ve duygular itibarıyla onların aynası hâline gelmeye “tecellî-i esmâ”; Allah tarafından mü'minlere, hususiyle de sadık kullara ifâza olunan ve onları dört bir yandan saran tecellîye “tecellî-i rahîmî” veya “tecellî-i hâs”; bütün mevcudata ifâza olunan ve vücud hakikatine bakan muhit tecellîye “tecellî-i Rahmânî” veya “tecellî-i âmm”; Allah sıfatlarından birinin veya birkaçının mü'min bir kalbde münkeşif olmasına “tecellî-i sıfât” –ki böyle bir mazhariyete eren kimseye Cenâb-ı Hak onda tecellî ettireceği herhangi bir sıfatın in'ikas veya inkişafı sayesinde o kulunu, insan üstü bir seviyeye ulaştırır ve ona işitilmeyen sesleri işittirir, görülmeyen nesneleri gördürür– mebdî Zât'tan ayrılıp tamamen taayyün edecek şekilde ilâhî sıfatlardan herhangi bir sıfatla alâkalı meydana gelen tecellîye “tecellî-i sıfâtî”; tecellî-i esmâ ve sıfâtın tavassutuyla, Hazreti İlim veya Vücut'un kâmil bir kalbde inkişafına “tecellî-i Zâtî” denir ki böyle bir tecellîde esmâ ve sıfât-ı ilâhiye

itibara alınmama gibi bir mülâhaza söz konusu olsa da, işin aslı Cenâb-ı Hazreti Vacibü'l-Vücut ancak, esmâ hicabı ve sıfât muhitiyetiyle mülâhaza edilebilmektedir.

Hazreti Zât'a ait tecellî, külliyyet ve asliyyet planında bütün varlığın vücud-u ilmîden, haricî vücud ufkuna ulaşmasının ‘ille-i gaiye’si kabul edilen Hz. Ahmed ü Mahmud u Muhammed Mustafa'ya has tecellî-i ulûhiyyet ve rubûbiyyet –ki ümmeti de bu tecellîyi cüz'iyet ve zılliyyet ölçüsünde paylaşır– bir dağ vasıtasıyla Hz. Musa'ya mahsus sırf tecellî-i rubûbiyyet bu tecellî-i âzâmın kemmiyetsiz-keyfiyetsiz bir buudunu teşkil etmektedir.

Son hususu sofice bir yaklaşımla şöyle de yorumlayabiliriz: Hz. Musa'nın böyle bir tecellîyi talebe cür'eti, Hazreti Vücut-u Hakk'a aşkı ve O'nunla konuşmaya olan iştiağının heyecan, helecân ve kalakıydı ki Hz. Hakikat-i Ahmediye'nin zuhurunun vesilesi olan Hz. Âdem'in memnu meyveye el uzatması misillü, onda tahammül-fersâ böyle bir arzu ve temayül hissi uyarmıştı.

Evet, Hz. Musa, peygamberlik emarelerinin peşi peşine zuhur ettiği bir sırada, “son nokta” deyip köpük köpük bir iştiaqla; “Rabbim göster (cemalini) bakayım Sana.” diye inlemiş; hikmetle gürleyen lisan-ı kudret de: “Sen asla Beni göremezsın!” mukabelesinde bulunmuştu. Yani, sen nasıl Beni görebilirsin ki henüz “أَرْنِي” perdesinin verâsında ve ikilik kaydıyla mukayyet bulunuyorsun; oysaki sen, O'nun varlığının nurunun bir gölgesisin. Eğer, “فَبِئْسَ” “Benimle Beni görür.” ufkuna yükselebilirsen; işte o zaman “لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ” “Gözler O'nu ihata edemez.” hakikati mahfuz– Beni görebilirsin. Evet, bakmak istediğinde, varlık dağına yokluk bakışıyla bakmalısın ki tecellî vaktinde varlık dağı olduğu gibi kalsın ve sen de göreceğini görebilesin. Heyhât ki böyle bir şeye

Hız. Ahmed ü Muhammed'den başkası mazhar olabilsin! Derken iştiyaka cevap, taleb-i rüyete ret sadedinde Hazreti Rab, Tûr veya mahiyet-i Musa'ya tecellî etti; etti de Tûr veya Hız. Musa, yahut ikisi birden sarsıldı ve yerle bir oldular. Ders-i irşad bitip de Hız. Musa, rubûbiyet tecellîsinin satvetiyle içine düştüğü mahiyet-i beşeriye baygınlığından uyanınca: "İlâhî! Seni lisan-ı kudsî ile takdis ve noksan sıfatlardan da tenzih ederim. Ben artık bütün bütün 'fenâ fillâh' ve 'bekâ billâh' mülâhazasıyla Sana müteveccihim. Bizler Seni enaniyetimizin zulûmâtıyla değil, ancak Senin Zât'ının nurlarıyla müşâhede edebiliriz. Ve ben bunun böyle olduğuna ilk iman edenlerdenim." dedi. Sözü'n özü:

عَشِقَ جَان طُورَ أَمَدَ عَائِشَا طُورَ مَسْت وَخَرَّ
مُوسَى صَعْبًا

"Aşk, Tûr'un cânı mesabesinde oldu ve Tûr âşıkâne mest olunca, Musa da bayılıp yere yıkıldı."

Tecellî-i rubûbiyetin birkaç perdesi vardır:

1. *Tecellî-i Zât*'tır. Bu tecellî her ne kadar esmâ ve sıfât ötesi bir tecellî ise de mülâhazada infirad esasî söz konusudur. Muhammediye sahibi, satır aralığında itizali iğneleyerek bu ruhanî idraki şöyle ifade eder:

Hayali nakş-ı cânımda münkeşif olalı gönlüm

Hep ism ü resmi mahvetti bu tasvir-i misaliden.

Yüzünü görmeye imkân, çû vardır arz-u mendim,

Kulağım hâlidir zira kelâm-ı i'tizâliden...

2. *Tecellî-i Sıfât*'tır ki Zât'tan ayrı ve muayyeniyet içinde bir veya birkaç sıfatla olan tecellîdir ve iki bölümde mütâlâa edilir:

Birincisi, ashab-ı temkinin mazhar bulunduğu celâlî tecellî, ikincisi de erbab-ı telvinin lâzımı olan cemalî tecellîdir.

Bu itibarla, bir sâlike vücud sıfatıyla tecellî edildiğinde, eğer

o zât temkin ve teyakkuz erbabından değilse, Hız. Cüneyd gibi: "Cübbemin altında O'ndan gayrısı yoktur." diyebilecektir. Vahidiyet sıfatının tecellîsi söz konusu olduğunda, yine erbab-ı temkin olmayanlar, zevk ettikleri hâlâtı, Hız. Bayezid gibi: "Ben özümü tesbih ederim; şanımlı ne yücedir!" şeklinde konuşabileceklerdir. Bekâ sıfatının ihata ve istilasî bahis mevzuu olduğunda da Hallac-ı Mansur misillü: "Ene'l-Hak" türünden şathiyyat söz konusu olabilecektir.

Ve tabîi, zevkî ve hâlî olarak değil de hakikî bir temessülle kudret ve iradeye mazhar olan birisi için -ki asliyet planında o Hız. Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'a has bir keyfiyettir- "Attığını Sen atmadın; bilesin ki onu Allah attı." şeklinde tecellî edecektir. Veya hallâkiyet sıfatına bir mir'ât-ı mücellâ olma haysiyetiyle Hız. Mesih için "Çamurdan kuş şeklinde bir şeyi inşa edip ona üfürürsün de o da biiznillâh kuş olur." mahiyetinde bir fevkalâdelik söz konusu olacaktır.

3. *Tecellî-i Ef'âl*'dir ve bu tecellî, tecellî-i sıfâttan bir bölüm olup fânî fiillerin bâki fiillerde fenâ bulması demektir ki bunu da yine Muhammediye sahibi gayet selis bir üslupla şöyle ifade eder:

Yine arz eyledi Dilber nûrun kasr-ı Celâliden,

Yine nâlân-ı şeydâyım şarâb-ı Lâyezâliden,

Yine keşf-i hicab etti gözüm gönlüm cehaletten,

Ki bu cânâ nida geldi nida-i Züt'teâliden,

Anın sevdasını buldum, geçip sevda-i sevdadan,

O sevdayı bulan geçti bu sevda-i melâliden...

.....

Tecellî pususuna yatmış sâlik, bazen o denli mahmur hâle gelir ki; baktığı her yerde ve her şeyde O'nu duyar, O'nu hisseder; hatta bazen kendisine hâlin ga-

lebesi neticesinde nereye baksa, sürekli orada kendini görür ve böyle bir ruh hâletiyle bazen "Ene'l-Hak" iltibasına, bazen de "هَلْ فِي الدَّارَيْنِ غَيْرِي" "İki cihanda benden başkası mı var?" şathiyyatına girebilir.

Şimdiye kadar bu konuda pek çok iltibas yaşanmış ve pek çok şathiyyat duyulmuştur. Biz tek bir örnek verip konuyu kapamak istiyoruz:

اَيْنَ مَنْ نَهَ مَمَّ اِذَا مَنِي هَسْت تَوِي

وَرَدَّ مَنْ يَزْهِنِي هَسْت تَوِي

دَر زَاوِ عَمَّتْ نَهَ تَنْ يَمَن مَانَد نَه جَان

وَر زَانِكِه ثَرَا جَان وَتَنِي هَسْت تَوِي

"Ben ben değilim, eğer ben ben isem o Sensin! Eğer üzerimde gömlek varsa o da Sensin. Senin yolunun gamlısı olarak bende ne ten ne de can kaldı. Eğer benim için bir ten ve can varsa o da Sensin."

Bu kabîl tecellîlerin hemen hepsi sıfatlara taalluk eden bir tür tecellîdir ki akl-ı meâş veya vehm ü hayallerine aldananlar, Hız. Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'ın ziya-i himmet dairesinin dışına düşerek hem kendilerini helâk etmiş hem de başkalarını aldatmış olurlar.

Böyle kaygan bir zeminde gelip-gidenlerin hâllerini de isterseniz Mizan'ül-İrfan sahibinden dinleyelim:

İnkişâf-ı Zât etse eğer zuhûr, Bazı sâlik burada bıkarak olur.

Sâlike ayn-ı belâdır bu hâl, Mürşid olmak gerek ehl-i kemal,

Yoksa o Mansûr gibi berdâr olur,

Hâl-i sâlik orada düşvâr olur. Kim "Ene'l-Hak" derse Mansûr olmadan,

Kâfir-i billâh olur cân u ten Bu mezâlik bir belâdır hâsılı,

Burada durmaz evliyanın ekmeli. ❏

.....

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْ عِبَادِكَ الْمُخْلِصِينَ الْمُخْلِصِينَ

الْمُتَّقِينَ الْوَارِعِينَ الرَّاهِدِينَ الْمُقَرَّبِينَ

وَصَلَّى اللّٰهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

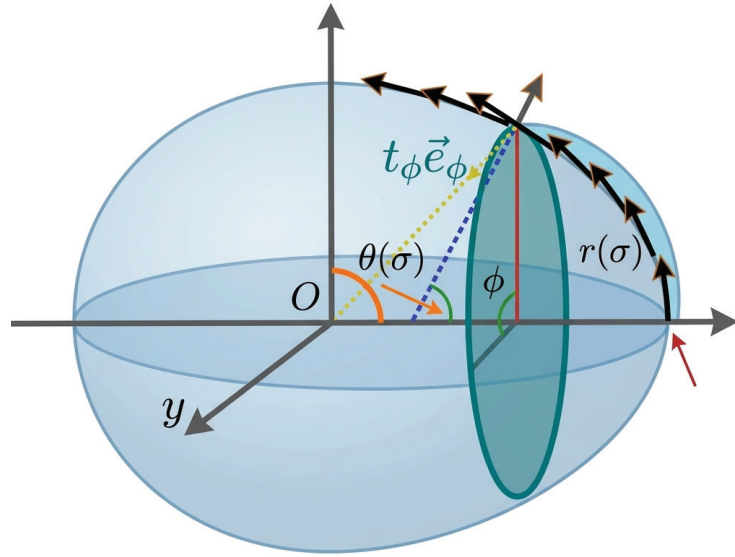
Sızıntı, Mart 1997

KUŞ YUMURTALARININ MATEMATİĞİ

Her kuş türünün ihtiyacına uygun çok sayıda unsurun gözetilmesiyle yaratılmış bu yumurtalardaki matematik denklemlerle çizilmiş geometrik dizayn, tesadüfen böyle olamaz. İnsan aklı, bir kuşun kendi yumurtasının şeklini hesaplayabilmesini ve ona göre inşa etmesini kabullenmez.

Kur'ân-ı Kerim'de birçok yerde farklı yönleri nazara verilerek kuşlardan bahsedilmiştir.¹ Bu âyetlerde kuşların sosyal bir nizamata tâbi oluşları, havada nasıl uçtukları, insanın emrine girebilecekleri, uçarken Allah'ı tesbih etmeleri, dillerinin öğrenilebileceği ve ordular teşkil edebileceği, havada nasıl durdukları gibi birçok hususa dikkat çekilmiş, her bir yönü ile ilgili araştırma yapılması ve hikmetli yönlerin gösterilmesi teşvik edilmiştir.

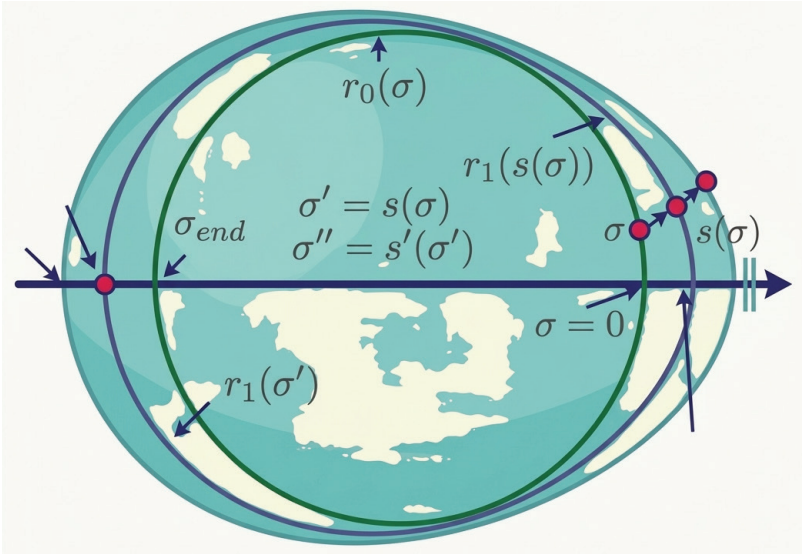
Yumurta üzerinde yapılan çizimler, ölçümler ve bunlara bağlı olarak kurulan denklemlerle, kabuğun kırılmasına tesir eden açılar, gerilime dayanma gücü, esneme ve kırılma sınırları ile ilgili bilgiler ancak matematikçilerin içinden çıkabileceği denklemlerle ifade edilebilir.

Cambridge Üniversitesinde kuşlar üzerinde doktora çalışması yapan Stoddard, yumurtalarını diğer kuş türlerinin yuvalarına gizlice bırakan “*kuluçka paraziti*” olarak da bilinen guguk kuşunu incelemeye başladı. Kendisi yuva yapmayıp yumurtasını başka kuşların yuvalarındaki yumurtaların arasına bırakıp kaçan guguk kuşu, enteresan bir şekilde hangi kuşun yuvasına yumurta bırakacaksa onlara benzer renk ve desene sahip yumurta yapmasıyla meşhurdur. Nasıl oluyor da vücudunda işletilen fizyolojik ve biyokimyevî bir hadise olan yumurtanın olgunlaşması gibi biyolojik bir sentez mekanizmasına kuşun kendisi müdahale edip, yumurtasının renk ve desenini çizip boyayabiliyor? Tabii ki böyle bir şey mümkün değildir.

Bu konuyu merak edip araştırmalarını kuş yumurtaları üzerinde derinleştiren Stoddard’ın ilgisi kuşların yu-

murta şekli üzerinde yoğunlaştı. Hepimizin bildiği tavuk yumurtası şeklinin dışında farklı geometrik denklemlerle çizilebilecek eliptik şekiller, parabol ve hiperbol gibi koni şeklinin kesitleriyle ifade edilen çizimlerin matematik denklemleriyle karşılaştığında çok şaşırdı. Mesela, birçok deniz kuşu çok sivri yumurtalar bırakıyor. Sinek kuşlarının yumurtaları tıknaz silindire, baykuşları golf topuna benzeyen yuvarlak şekilli yumurtalardı. Aslında kâinatta en mükemmel şekil gök cisimlerinde olduğu gibi küre olduğu hâlde, yumurtalar niçin küre şeklinde değildi? Aslında asıl yumurta hücresinin bulunduğu yumurtanın sarısı küre biçimindedir. Fakat etrafını saran albümin, kabuk zarları ve sert dış kabuğun biçimi küre olmayıp bir ucu daha sivri, diğer ucu daha küt ve yayık özel tasarım eliptik bir şekildir.

Yumurtaların şekli ile ilgili çeşitli teoriler ileri sürenlerin

Uzun mesafe uçan kuşların yağ depolama, vücut büyüklüğü ve kalça boşluğu hacminin, yumurta içindeki yavrunun sığabileceği büyüklükle birlikte kabuğun şekli ve içeriden yapılacak darbe ile kırılabilme özelliklerinin hepsini birden ideal noktada buluşturma ancak hususi bir ilim ve takdirle olabilir.

hiçbiri “Bu yumurtalar tesadüfen farklı şekillerde olabilir, ne olmuş ki? Rastgele, kendi kendine bir şekil almış” diyememekte, aksine yumurtaların şekli ile kuşun vücut yapısı, davranışı, kuluçkaya yatışı, yuva şekli, göç ediyorsa uçuş mesafesi vs. gibi türlü faktörlerle münasebet kuran bir dü-

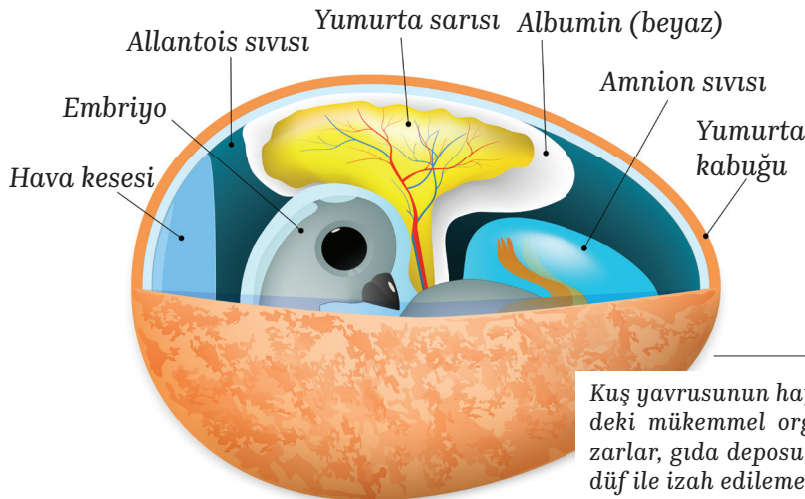
şünme gayreti içinde izahlar getirmeye çalışmaktadırlar. Fakat bunun altında itiraf edilemeyen “Her kuş türünün ihtiyacına uygun çok sayıda unsurun gözetilmesiyle yaratılmış bu yumurtalardaki matematik denklemlerle çizilmiş geometrik dizayn, tesadüfen böyle olmaz. İnsan aklı, bir kuşun ken-

Elde edilen bilgilerden biri de yumurta kabuğunun hem güçlü hem de kırılabilir özelliğe sahip olmasıdır. Zira civcivi koruyan yumurta, zamanı geldiğinde kabuğu kırarak dışarı çıkmasına izin vermelidir. Bu özellikten istifade edilerek dışarıdan zor ama içeriden kolay kırılan malzemeler geliştirilebilir.

di yumurtasının şeklini hesaplayabilmesini ve ona göre inşa etmesini kabullenmez.” düşüncesi yatmaktaydı.

Her mükemmel yapıyı artık moda hâline gelmiş evrim anlayışıyla izah etmeye kalkan bazı kuş bilimcileri, yumurta şeklinin beslenmeyle ilgili olduğunu öne sürüp “Belki yüzey alanı/hacim oranı daha küçük olan küresel baykuş yumurtaları, kuşların beslenmesindeki kalsiyum eksikliğine bir çözüm olarak ortaya çıkmıştır.” derken, başka bir düşünce ekolü, “bir kuşun kuluçkaya bırakma eğiliminde olduğu yumurta sayısının, hepsinin yuvaya en iyi şekilde yerleşmesini sağlamak için şekillerinin ken-

KUŞ EMBRİYOSU

Kuş yavrusunun hayata merhaba demesi için yumurta içindeki mükemmel organizasyonun unsurları olan koruyucu zarlar, gıda deposu, hava kesesi ve kabuğun mimarisi tesadüf ile izah edilemeyecek ilâhî bir tasarrufun eseridir.

diliğinden düzenlenebileceğini” savunur, başka bir teori ise, “uçurum kenarlarına yuva yapan deniz kuşlarının yumurtladığı yumurtalarda görülen daha sivri şekillerin, kuluçka dönemindeki civcivlerin bu tür uçurumlardan yuvarlanmasını engellediğini” öne sürmektedir. Ancak bu teorilerin hiçbirisi yeterince büyük sayıda kuş popülasyonlarında test edilmediği ve yeterince geniş bir araştırma yapılmadığı için boşlukta kalmış düşüncelerden öteye gitmemiştir. Aslında bunların hepsi belli tipteki kuşlar için geçerli olabilir ama bu durumda matematikten ve

geometriden anlamayan “evrim” denilen kavramın böyle mükemmel yumurta tiplerini nasıl üreteceğinin cevabı yoktur.

Yumurta şekli çeşitliliğinin perde önünde görülen sebeplerini (nasılını ve niçinini) anlamak için Stoddard liderliğinde, biyologlar, ornitologlar, bilgisayar bilimcileri ve matematikçilerden teşkil edilen çok disiplinli bir ekip yaklaşık 1.400 farklı kuş türüne ait 49.000’den fazla yumurtayı analiz etti.

Ekip, yumurtaların şekillerini matematik denklemleri ve formüllerle ifade ederek modellere dönüştürdükten sonra, kuşun yaşadığı çevre (habitat), beslenme tipi, vücut şekli, uçuş dinamiği ve her türün aynı anda kaç yumurta bıraktığı gibi bilgilerle birleştirdiler. Yumurta şeklinin en iyi belirleyici unsurlarından birinin uçuş kabiliyeti olduğunu buldular. Stoddard’ın ifadesine göre, “Güçlü uçan kuşlar (çok uçuş veya uzun mesafelere göç etme eğilimi gösteren kuşlar) daha eliptik veya daha sivri uçlu yumurta bırakma eğilimindedir.”

Stoddard, iyi uçanların daha düzenli vücut planlarına

sahip olmaları ve bu yüzden daha uzun ve ince yumurtaları dışarı kolayca itebilecek kalça yapılarının tercih edilmesi gerektiği üzerine kurulan teoriyi savunmasına rağmen, muhtemelen yumurta boyutu ve şeklinin ardındaki tek faktörün bu olmadığını ve farklı türlerin, farklı ihtiyaçlarının karşılanması için dış görünüş olarak benzer yumurtalar bırakabileceğini de kabul etmektedir. Ancak 1.400 kuş türünden elde edilen verilerin birleşimine bakıldığında uçuşun güçlü bir tahmin olduğunu söylüyor.

Çalışmanın bu birinci kısmından sonra Stoddard’ın laboratuvarı dikkatini yumurtaların kabuk özelliklerine çevirdi. Stoddard, “*Şu anda grubumuzun temel odak noktalarından biri kabuğun biyomekanik özelliklerini anlamaktır*” dedikten sonra “ve bu bizi yepyeni sorularla ve izahlarla tamamen yeni bir yola götürdü, zira yumurta kabuğu büyüleyici ve benzersiz bir malzeme olarak, oldukça hafif ve bu malzemeler çok hızlı ve çabuk bir şekilde bir araya getirilerek kabuğu teşkil ediyorlar.” Araştırmanın or-

taya koyduğu bilgilerden birisi yumurta kabuğunun hem güçlü hem de kırılabilir özelliğe aynı anda sahip olmasıdır. Zira büyüyen bir civcivi koruyan yumurta, zamanı geldiğinde yavru civcivin kabuğu kırarak dışarı çıkmasına da izin vermelidir. Bu özellikten istifade ederek, yumurta kabuğu hakkında öğrendiklerinin, özel mekanik özelliklere sahip yeni sentetik malzemelerin tasarımına uygulanabileceğini düşünen araştırmacılar, meselâ bazen dışarıdan kırılması zor ama içeriden kırılması kolay cam pencereler gerektiği durumlarda bu özellik çok işe yarayacaktır. Dışarıdan pencerenize bir saldırı yapılması karşısında, camınız kırılmamalı, ama evin içinde yangın çıktıysa kolayca kırılıp kaçmanıza izin vermelidir.

Yumurta kabukları üzerinde yapılan çalışmalar hem akla bu hassas ölçümlerin bilgi kaynağını getirmiştir hem de bu çalışmalardan ilham alarak malzeme biliminin geliştirebileceği koruyucu yapılar hakkında yeni çalışmalara vesile olmuştur. ■

Dipnot

1. En'âm, 6/38, Nahl, 16/79, Bakara, 2/260, Enbiyâ, 21/79, Nur, 24/41, Sebe', 34/10, Neml, 27/16-17, Fîl, 105/3, Mülk, 67/19.

Kaynak

- Stoddard, M. C., Yong, E. H., Akkaynak, D., Sheard, C., Tobias, J. A. and Mahadevan, L. (2017): Avian egg shape: Form, function, and evolution. Science 356 (6344), 1249-1254.

"Yolcusu biziz..."

**Dünya fezada tıpkı bir seyahat gemisi,
Yürüyor emniyet içinde sonsuza doğru;
Bu gemide başladı insanlık macerası,
Yol aldığı rota bir âhiret koridoru...**

Alaaddin Öksüz:

“Hizmetten ayrılmayın; dik durun, eğilmeyin”

“Bana dünyayı verseniz Hizmet’e değişmem; dünya ne ki!” diyen bu kahramanın kulluğundaki derinlik etrafındaki insanları çok etkilemiştir. Hususi hâllerine şahit olanların ifadesiyle o, namazlarını gözyaşlarıyla ve hıçkırıklar içinde eda ederdi. Hocaefendi’ye olan muhabbetini ise kelimelerle ifade etmek mümkün değildir.

Dik durun. Kimseyle kavga etmek bize yakışmaz. Siz kumar oynamadınız, hırsızlık yapmadınız, hukuksuz hiçbir işiniz olmadı. Siz işinize bakın. Dünyanın bütün coğrafyalarında dilimizi öğrettiniz, kültürümüzü yaşattınız. Dünya sizi

takip ve takdir ediyor. Size umut bağlamış, sizi bekleyen nice insanlar var. Hizmetiniz kutsî ve vazifeniz büyük. Siz işinize bakın. Sizin işiniz hizmet etmek, benim işim ise size dua etmektir...”¹

Bu ifadeler Erzurum’un yiğitlerinden 1967 yılında tanıştığım Alaaddin

Öksüz Ağabey'e aittir. Hayatını ve servetini eğitim hizmetlerine harcamış bu nur yüzlü insanı 91 yaşında, hasta yatağında iken gözaltına almak istediler. Ama o bunlara boyun eğmedi. Son sözleri, *"Dik durun eğilmeyin. Bu yolda olmak bizler için şereftir. Allah sizleri de bizleri de bu yoldan ayırmasın."* oldu.²

Doğumu ve Eğitimi

Alaaddin Öksüz, 1925 yılında Erzurum'a bağlı Aktoprak köyünde dünyaya gelir. İlkokulu bitirdikten sonra il genelinden seçilen başarılı ve zeki yedi öğrenciden biri olarak Kars'ın Susuz ilçesindeki Köy Enstitüsüne gönderilir. O günlerde bölgede 2. Dünya Savaşı'na dair huzursuz edici söylentiler söz konusudur; bu sebeple orada durmak istemez, eve döner. Daha sonra aynı okuldan Erzurum'da da açılır. Zeki bir çocuk olduğun-

dan bu defa oraya kaydetmek isterler. İlkokul diploması önceden Susuz'daki okula gönderildiği için kaçak muamelesi görür ve okumak nasip olmaz. Onun, yıllar sonra bu konuda; *"Olmadı, Allah nasip etmedi. Eğer o okulda okusaydım iyi bir imansız olurdum herhâlde, bilmiyorum."* dediğine şahit oluyoruz.²

Askerlik dönüşü Erzurum sebze halinde birilerinin yanında kâtiplik yapar. Dürüst iş yaptığı için halde aranan adam olur. İşi öğrenir ve iki kardeşiyle beraber kendi işini kurar. Dürüst ve güvenilir olduklarından Cenab-ı Hakk da işlerine bereket ihsan eder ve kısa sürede Erzurum'un zenginleri arasına girerler.

Hizmet Hareketiyle Tanışması

Öteden beri Erzurum'da Risale-i Nur hizmetleri etkin olduğundan Hocaefendi hiz-

met adına ev açmada acele ettirmez. Üniversiteye gelen talebeler o evlere yerleştirilir. Fakat zamanla bazı rahatsızlıklar olur. Neticede ev açma ihtiyacı hasıl olur ve tevafuk eseri Alaaddin Ağabey'in evi kiralanır.

Alaaddin Ağabey, beş vakit namazını cemaatle kılan biridir. Bir gün seher vakti camiye giderken öğrencilere verdiği evin ışıklarının yandığını görür. Henüz sabah namazı vakti girmediği için merak eder, kapının zilini çalar. Kapı açılınca, *"Işıklarınız yanıyor, hayırdır?"* diye sorar.

Onlar da *"Abi, teheccüd namazı kılıyorduk."* derler.

O aldığı bu cevap üzerine *"Ben beş vakit namaz kılıyordum ama teheccüd namazını üzerimize farz olmadığı için çok fazla önemsemiyordum."* değerlendirmesinde bulunur.

“Varsınlar, yataktayken bile senin hakkında tevkif kararları kessinler! Dünyanın dört bir yanına açılma mevzuunda babayığitlerle beraber olmuşsun. Yarış ruhuyla, onlardan geri kalmamak için sen de bir yarış atı gibi koşmuşsun. Vallahi yapacak bir şey kalmamış artık! Senin için diyecek bir söz de yoktur! Ben mahşer günü seninle haşrolduğum zaman, büyüklüğün karşısında iki büklüm olup eğileceğim.”

Alaaddin Ağabey, o gün hem teheccüd hem de sabah namazını onlarla birlikte kılar. Genç olmalarına rağmen İslam’ı yaşamadaki hassasiyetleri, düzgün namaz kılmaları ve efendilikleri onu çok etkiler.

Kurban Bayramı yaklaşınca öğrenciler, “Alaaddin Ağabey! Biz mahalle mahalle dolaşıp deri toplayacağız. Kurban kesen tanıdıklarına söylesen de derileri ve bağırsakları bize verseler.” derler. O da “Ne yapacaksınız bu derileri ve bağırsakları?” diye sorunca “Bunları satarak üniversitede okuyan ihtiyaç sahibi arkadaşlarımıza destek olacağız.” derler.

Toplanan deriler onun deposuna getirilir. Değişik fakültelerde öğrenci olan bu gençlerin deri toplamaları, zor şartlarda deri tuzlamaları, vakti girdiğinde ise hemen namazlarını eda etmeleri onda büyük bir hayranlık uyandırır.

O günden sonra öğrencilerle arasındaki bağ daha bir güçlenir. Bir gün öğrenciler, “Ağabey, burada kalan üç arkadaş evden ayrılacak; bunlara yeni bir ev bulabilir miyiz?” diye sorarlar. O, “Bu evi beğenmiyor musunuz? Niye yeni bir ev istiyorsunuz?” der. Onlar, “Kredi Yurtlarda kalan sınıf arkadaşlarımızı evimize davet etmiştik. Ev ortamını çok be-

ğendiler. ‘Yer varsa biz de eve çıksak’ dediler. Sizin de malumunuz, biz bu evde dokuz kişi kalıyoruz.” diye cevap verirler.

Gençlerin bu samimi gayretleri Alaaddin Ağabey’in bam teline dokunmuştur; “Benim kirada 23 evim var, onları boşaltayım, size vereyim.” der. Bu alicenap tavrı üzerine öğrenciler âdeta bayram ederken, Alaaddin Öksüz de Hizmetin “Alaaddin Ağabey’i” oluverir.

Derken evlere sığmaz olur öğrenciler. Ardından Gülahmet Caddesi’nde bulunan eski bir otel yurt olarak kiralanır. İstanbul’da oturan bina sahibi Erzurum’a gelince kiraya verdiği yurda uğrar. Yurt müdürünün odasında çayını yudumlarken “Burada kaç öğrenci kalıyor?” diye sorar.

Yurt müdürü, “80 öğrenci” der. “Peki, neden hiç gürültü yok?” Yurt müdürü, “Sessiz çalışıyorlar.” cevabını verir.

Duyduğuna inanmakta zorlanan bina sahibi yurdu baştan sona gezer. Öğrencilerin sessizce ders çalışmaları, yatakhane düzeni, tuvalet ve banyoların temizliği çok hoşuna gider. Sonra da “Ben normalde kolay kolay bir fakire sadaka bile vermem, fakat burası beni çok etkiledi. Arzu ederseniz burayı sizlere peşin fiyata çok düşük bir meblağa vereyim.” der.

Meseleyi görüşmek üzere mütevelli heyeti toplanır. Otel sahibinin istediği miktarı aralarında pay ederler. Taksimatin ertesi günü Alaaddin Ağabey’in Erzurum İktisat Fakültesinde okuyan oğlu, babasını çok düşünceli görünce “Hayırdır baba, bir rahatsızlığın mı var, çok düşüncelisin?” diye sorar.

O da “Oğlum, Gülahmet Caddesi’ndeki yurt binasını, sahibi çok ucuz fiyata Hizmete satayım demiş. Adamın istediği rakam gücü nispetinde mütevelliye paylaştırıldı. ‘Amcalarınla ortaklıktan mı ayrılayım, nasıl karşılayayım’ diye düşünüyorum.” cevabını verir.

Oğlu; “Baba, ne kadar ödemem gerekiyor?” diye sorar. “Bana düşen 45 milyon lira.” der. Bunun üzerine hem Hizmet hem de aile terbiyesi almış olan oğlu; “Baba, amcalarımdan ayrılma. Bana aldığın şu yeni araba 30 milyon eder. Onu sat, üzerini tamamla ve sana düşen miktarı öde.” diye rek çözüm sunar.

Alaaddin Ağabey, oğlunun arabasını hafta sonu pazara götürür. Bir müşteri, “Hacı amca, arabana ne istiyorsun?” diye sorar. O da beyefendi tavrıyla, “Dadaşım, 45 milyon liraya ihtiyacım var.” deyince alıcı pazarlık bile etmeden “Tamam, alıyorum.” der ve pa-

rayı Alaaddin Ağabey'in eline sayar.

Erzurum'da hizmetler ondan önce başlamış olsa da onun omuz vermesiyle âdetâ katlanır. O, bu meseleye öylesine inanmıştır ki bundan sonra mesaisinin tamamını Hizmete vakfetmek için işlerini kardeşlerine devreder.

Aziziye Koleji İnşaatı

Evler, yurtlar derken sıra okul açmaya gelir. Bir okul arsası bulunur. Dadaşkent'teki okul inşaatının işlerini takip için Alaaddin Ağabey görevlendirilmiştir. Orada sadece günlerini geçirmiyor, inşaatla bir amele gibi de çalışıyordur. Hatta bir gün hanımı, "Siz hepten dellendiniz, Hizmet deyip oturuyor, Hizmet deyip kalkıyorsunuz!" diye sitem bile eder. Onun bu derece hırz-ı cân etmesi Hocaefendi'nin şu sözüne istinaden olsa gerektir: "Eğer bir insan Hizmet işlerine en az kendi işleri ölçüsünde ehemmiyet vermiyorsa o hakiki hizmet erbabı değildir."³

İnşaat yavaş yavaş yükselmektedir. Alaaddin Ağabey şahsî itibar ve kredisini kullanarak inşaat malzemesi tedarik eder, işçiler çalıştırır. Ama malzeme bedeli ve işçi ücretleri zamanında ödenemez. Bir gün muhasebeye, "Biraz para verin de borçlarımızı kapatalım." der. Muhasebeciden, "Abi, kasada beş kuruş yok." karşılığını alınca hanımının yüzük ve küpesi hariç bütün ziynetlerini bozdurup inşaatın borçlarını kapatır.

Her geçen gün artan inşaat giderlerini karşılamak kolay değildir. O gün tuğlaya ihtiyaç vardır. Hasankale yolundaki tuğla fabrikası akla gelir. Fab-

rika sahibi gece gündüz için bir zat olarak bilinmektedir. "Bize tuğla verir mi?" endişesi taşısalar da yola çıkarlar. Oraya vardıklarında adam gerçekten sarhoştur. Alaaddin Ağabey utana sıkıla, "Bizim tuğlaya ihtiyacımız var." deyince; adam, "Bende sağlam tuğla yok ama binanın arkasında, kenarları hafif kırık ve çatlak tuğlalar var. Onlara bir bakın, işinize yararsa ücretsiz alın, götürün." der. Binanın arkasındaki tuğlalar işlerine yarayan cinstendir. Hemen kamyonlar, işçiler gelir ve tuğlalar yüklenip götürülür.

Epey bir zaman sonra inşaatla yeniden tuğla ihtiyacı hasıl olur. Tuğla aldıkları o

şahsın kapısını tekrar çalarlar. Fabrika sahibi yine içki masasındadır. Adam dikkatlice Alaaddin Ağabey'e bakar ve "Sen daha önce de gelmiş ve kırık tuğlaları almıştın, değil mi?" der. Onun bu sorusu Alaaddin Ağabey'i tedirgin eder. Zira geçen sefer kırık dökük denen tuğlaların hepsini almışlardır. Bu yüzden adamın "Yine mi geldin?" demesinden endişe etmiştir.

Alaaddin Ağabey "Evet" deyince adam, "Birkaç gün önce bir rüya gördüm. Ben ölmüşüm, beni cehenneme götürmek istiyorlar. Birden sen belirliyorsun ve bana sahip çıkıyorsun. Bir kamyon ücretsiz, diğerleri de şu kadar indirimli,

“Bidayetten bu yana hamiyetperverliği ve gayreti; civanmertliği ve vefasıyla daima hüsn-ü misal olmuş ve yad-ı cemil olarak anılacak Alaaddin Öksüz Beyefendi’ye Cenab-ı Hak’tan rahmet ve mağfiret niyaz eder, ailesi ve değerli evlatlarına, yol arkadaşlarına sabr-ı cemil dilerim.” Makamı âlî, mekânı Firdevs olsun inşallah.

ne kadar istiyorsan al.” deyince hem çok rahatlar hem de çok sevinir.

“Bana dünyayı verseniz Hizmet’e değişmem; dünya ne ki!” diyen bu kahramanın kulluğundaki derinlik etrafındaki insanları çok etkiler. Onun hususi hâllerine şahit olanların ifadesiyle o, namazlarında gözyaşı döken ve hıçkırıklara boğulan biridir. Hocaefendi’ye olan muhabbetini ise kelimelerle ifade etmek mümkün değildir.

Ancak bu güzel insanın 17-25 Aralık sürecinden sonra 35 kişilik tutuklama listesinde ismi vardır. Evini basan polisler onu hasta yatağında görünce savcıya, “Bu adam felçli ve 91 yaşında; ne yapalım?” diye sorarlar. Savcı, “Sedye ile getirin.” dese de kamuoyu baskısından dolayı vazgeçerler. Bu arada o, hanımına, “Bu polisler açtır, onlara yemek ikram edin.” der. Bu, onun karakteridir. O babayığide yapılan insanlık dışı muame-

leyi duyduğunda Hocaefendi üzüntüsünü şöyle dile getirir:

“Varsınlar, yataktayken bile senin hakkında tevkif kararları kessinler! Dünyanın dört bir yanına açılma mevzuunda babayığitlerle beraber olmuşsun. Yarış ruhuyla, onlardan geri kalmamak için sen de bir yarış atı gibi koşmuşsun... Valahi yapacak bir şey kalmamış artık! Senin için diyecek bir söz de yoktur! Ben mahşer günü seninle haşrolduğum zaman, büyüklüğün karşısında iki büküm olup eğileceğim.”¹

Evet, doğunun bu hasbî ve diğergâm insanını bir makaleye sığdırmak mümkün değil elbette. O, bu olaydan iki ay sonra iyice ağırlaşır. İnsanlığın ızdırabı için bağıryanar dağlar gibi yanan bu güzel insan, 19 Nisan 2016’da vefat eder. Ölmeden önce çocuklarına “Hizmetten ayrılmayın, dik durun, eğilmeyin.” diyen bu insanın ardından Hocaefendi şöyle bir taziye mesajı yayımlar:

“Bidayetten bu yana hamiyetperverliği ve gayreti; civanmertliği ve vefasıyla daima hüsn-ü misal olmuş ve yad-ı cemil olarak anılacak Alaaddin Öksüz Beyefendi’ye Cenab-ı Hak’tan rahmet ve mağfiret niyaz eder, ailesi ve değerli evlatlarına, yol arkadaşlarına sabr-ı cemil dilerim.”⁴

Makamı âlî, mekânı Firdevs olsun inşallah...

Kaynaklar

1. Harun Tokak, “Dik Durun”, Samanyolu Haber, 20 Nisan 2025. <https://www.samanyoluhaber.com/yazar/harun-tokak/dik-durun/1476576> erişim: 27.03.2026.
2. <https://www.youtube.com/watch?v=eq3gN4xVIGk> erişim: 27.03.2026.
3. <https://fgulen.com/tr/eserleri/olcu-veya-yoldaki-isiklar/hizmet-insani>
4. <https://fgulen.com/tr/hayati-tr/taziyeleri/alaattin-ok-suz-icin-verdigi-taziye-mesaji>

*Kaliforniya'nın Chula Vista şehrinde
gün batımı. Bernadette'in dünya
hayatına gözünü yumup ruhunun
ufkuna yürüdüğü şehir.*

Bernadette

Nice dostlarımız oldu, gönüllerde buluştuk.
Kimisiyle sadece selamlaştık; kimisiyle bir sofrada oturduk;
kimisiyle de bu hayattaki son yolculuğuna kadar beraber olduk...

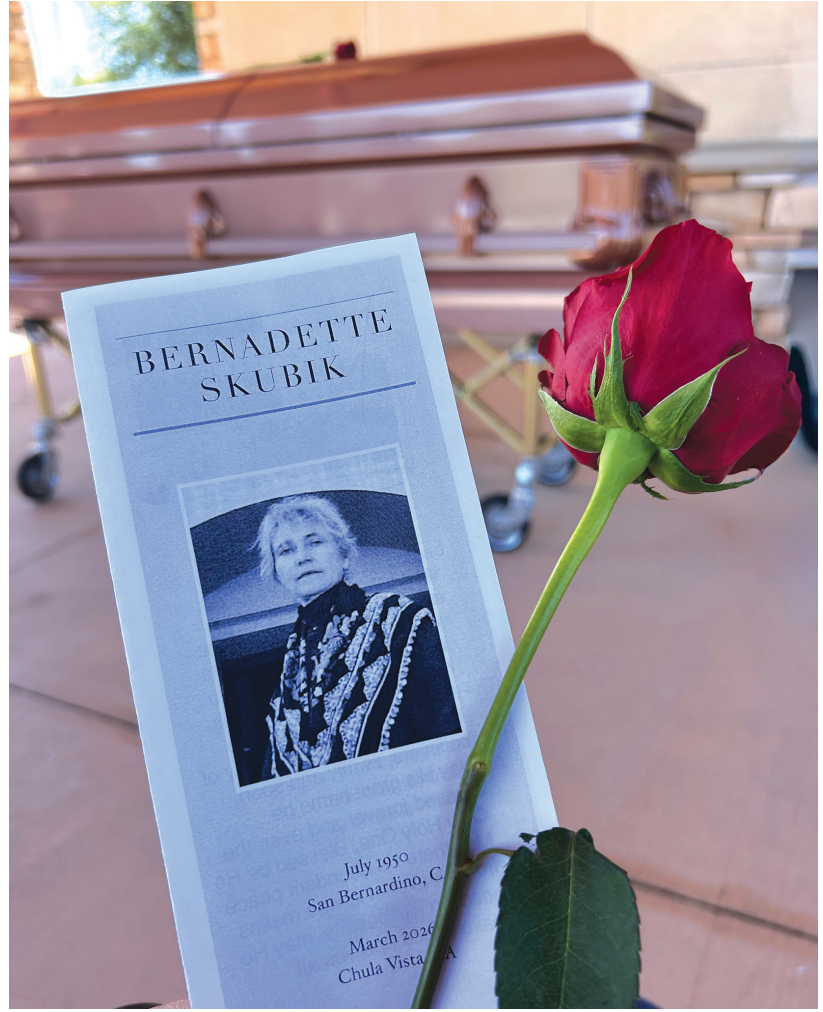
“**D**evletin kepenkleri kapatması” dünyada çok aşına olunan bir vaka değil. ABD’de ise Ekim 2025’ten itibaren (bu satırların yazıldığı günlerde) tarihin en uzun kapanmaları yaşandı / yaşıyor. Maaşlarını alamayan güvenlik personeli, bir süredir görevlerine gitmeyince havaalanlarında ciddi kuyruklar oluştu ve seferler aksadı. Bernadette’i uğurlamak için ABD’nin en doğusundan en batısına gitmek üzere uygun uçak seferlerine bakarken zihnimin bir tarafı bu endişe verici haberlerle meşguldü. Aktarmalı gitmem gerekiyordu; dolayısıyla iki gün içerisinde gidiş dönüş olmak üzere dört kere uçağa binecektim. Kriz bütün havaalanlarında yaşıyordu, bu yüzden sıkıntıyla karşılaşma ihtimali düşük değildi. Yakınlarımdan “Gitmesen

mi acaba?" diye telkinde bulunanlar da oldu ama Bernadette için değeri.

Nitekim değdi.

Kendisiyle bire bir olarak görüşmem en fazla bir elin parmakları kadar olmuştur, belki de daha da az. İlk tanışmamız yirmi yıl kadar evvel Türkiye'de olmuştur. Hizmet Hareketi'nin mümtaz müesseselerinden birini - Hepsi öyle değil miydi zaten! - ziyarete gelen bir akademisyen grup içerisindeydi Bernadette. Orada yapılacak tanışmada ben de tercüman olarak bulunmuştum. O Amerikalı grupta başka kimler vardı, hatırlayamıyorum; eşi Daniel'la birlikte hafızamda o kadar büyük bir yer tutmuşlar ki diğer misafirlere hiçbir boşluk kalmamış gibi. İnsanın temel sorunları, ihtiyaç duyulan çözüm yolları, bu istikamette toplumlar arası barışın, anlayışın geliştirilmesi, hoşgörü ikliminin genişletilmesi, evrensel insanî değerlerde buluşma, insana ve inançlara saygı ve daha nice konular üzerinde konuşurken Daniel'in mütebessim ve mütefekkir hâlinin yanında Bernadette'in ağlamaklı gözleriyle tasdik eden bakışları dün gibi zihnimde. Onda marifet seferine çıkmış, "Gece saatlerinde Allah'ın âyetlerini okuyarak secdelere kapanırlar." (Âl-i İmrân, 3/113) iltifatına mazhar olanları hatırlatan bir hâl vardı.

Muhtemelen o seyahatlerinde Bursa'da yaşadıkları ilginç bir olay anlatılmıştı bana. Ulu Cami'yi ziyaretleri sırasında grup rehberi Hüseyin Bey, Bernadette Hanım'ın bir ara ortadan kaybolduğu

nu fark eder ve onu aramaya başlar. Caminin giriş kısmında olduğunu görünce yanına gider ve "Her şey yolunda mı?" diye sorar. Bernadette, girişte bedensel engelli bir kişiyle karşılaştığını ve onunla sohbet ettiğini söyler. Hüseyin Bey "Nerede bu kişi?" diye sorunca Bernadette arkasını dönüp işaret etmek ister ama o yönde öyle birisi gözükmemektedir. Olsa bile hangi dilde anlaştıkları da ayrı bir soru işaretidir. Hüseyin Bey, "Acaba Hızır (aleyhisselâm) olabilir mi?" diye soruyordu bana anlatırken. Bedensel engelli birinin bir anda ortadan kaybolması pek mümkün olmasa da Hızır olup olmadığı o

âlemlere açık olanların takdir edeceği bir şey; ancak Bernadette'in ömründe ilk kez geldiği ve içinde hayranlıkla doluşması beklenen o muhteşem mabette hiç tanımadığı biriyle mülaki olması onun da çok sıradan biri olmadığı kanaatimi destekleyen bir olaydı.

Aradan on yıl kadar geçmişti. Kaliforniya'ya bir program vesilesiyle gelmiştim. Daniel ve Bernadette'le görüşmeyi arzu ediyordum. Los Angeles'in doğusunda bir yere taşınmışlardı. Epey bir mesafe vardı ve ciddi vaktimizi alacaktı. Ama bu görüşmeye değdi.

Nitekim değdi.

Onlar biraz batıya biz de

Daniel eşini uğurlarken hazırladığı dua metnine sık sık okudukları Cevşen'den de bölümler eklemiştir:

- He who creates darkness and light (25:2, 47:4, 61:2)
- He who is merciful to those who suffer and shed tears (25:4)
- He who removes distress and calamity (25:6)
- He who decides the time to die (7:7)
- He who resurrects the dead (25:7)

Ey karanlık ve aydınlığı var eden!
Ey sesi soluğu gözyaşına dönüşen kullarına
rahmetiyle teveccüh eden!
Ey bela ve musibetleri gideren!
Ey vakti geldiğinde verdiği hayatı geri alan!
Ey ölüleri tekrar diriltlen!

Atilla abiyle birlikte biraz doğuya geldik ve bir kafede buluştuk. Türkiye'de yaşanan meşum süreç hakkında konuşurken, Daniel yine mütefekkir bir edayla dinliyor, Bernadette ise zulme maruz kalan sanki bizzat kendisiymiş gibi olanları ruhunda hissediyordu. Bir zamanlar ziyaret ettikleri müesseselere el konulduğunu ve tanıştıkları Hizmet gönüllülerinin başlarına gelenleri duydukça sarı saçları ve beyaz teninin kontrastında masmavi gözleri yine yaşlarla dolmuş, kan çanağına dönmüştü. Artık gitme vakti geldiğinde ayrılmak için müsaade istemiştik. “Durun bir dakika. Daha dua etmedik.” dedi Bernadette. Masaya tekrar oturduk, ellerimizi tuttu ve İngilizce olarak “Peace and blessings upon Prophet Muhammad and his Companions,” yani “Hz. Muhammed’e (aleyhisselâm) ve ashabına salât ü selâm olsun...” diyerek duasına başladı. Bu sözleri duyar duymaz Atilla abiyle beraber – hani derler ya – koştuk, gittik. Salât ü selâmın coşkunu karşısında Türkiye ve Hizmet gönüllüleri için yaptığı duanın sözleri gözyaşlarımızla beraber hafızamdan yikanıp gitti.

2023’ün Şubat ayında Hizmet konferansı için Los Angeles’a gelmiştim. Daniel da konferansa katılmıştı. Ancak Bernadette yoktu. San Diego’da emeklilerin yaşadığı bir siteye yerleşmişlerdi. Los Angeles’tan yaklaşık 2 saat daha güneyde bir yer. ABD’de mesafeler çok uzak ve Kaliforniya da hemen gidilebilecek bir yer değil. Dolayısıyla hazır gelmişken ziyaret etmek is-

tedim. Asıl maksadım konf-ransa benimle birlikte katılan eşimin de Bernadette'le tanışmasını sağlamaktı. Mesafeye değ-eceğinden emindim.

Nitekim değ-di.

Yaşadıkları site biraz yüksekçe bir yerde, gurup vaktinde harika bir ufuk manzarasına sahipti. Sitenin bahçesinde muhabbet ederken, Bernadette'in gözleri yine ağlamaklı, gurub eden güneşin son şualarıyla yine hüzünlüydü. Allah'ın sonsuz rahmetini hatırlatıp bizi bir taraftan teselli ederken, âdeta yıllar geçtikçe ruhen daha farklı mertebelere ulaşmış bir arifle beraber olduğumuzu hissettiriyordu. Namaz kılmamız gerektiğini söyleyince başına sardığı örtüyü biraz daha düzelterek o da bize eşlik etti. Böyle bir gönül insanıyla kısa bir süre de olsa beraber vakit geçirmek eşimi de beni de manen doyurmuştu.

Daniel & Bernadette – ikisinin kullandığı tek bir e-posta adresi vardı. Mesajlarının altında da isimleri yan yana bulunurdu. Âdeta tek bir can olmuş iki insan; 51 yıl boyunca sevgiyle büyüyen bir evlilik, tek gönül, tek yazar. Derken 2026 yılının başında Bernadette'in acilen hastaneye kaldırıldığı, beyinde tümör tespit edildiği ve ileri bir evrede olduğu haberini acı bir e-maile aldık. Mesajın altında ikisinin imzası vardı yine ama konuşan Daniel'dı sadece. Yoğun bakım, ameliyat derken, fazla ömrünün kalmadığını söylemişler. ABD'de usul biraz böyle – ne kadar acı da olsa gerçeği bütün yalınlığıyla pat diye söylüyorlar. Nitekim çok kısa bir sürede hastalığının ilerlediğini, takatten kesildi-

ğini ve konuşamaz hâle geldiğini ilettiler Daniel. Vefatından birkaç hafta evvel ziyaretine giden İbrahim ve Atilla abilerimizle konuşamasa da yine tasdik eden bakışlarıyla bakmış, bir süre ellerini tutmuş, onları hatırladığını hissettirmiş. 9 Mart günü ruhunu teslim ederken vefalı eşi Daniel yanı başındaymış.

Doğrusu onunla son bir kere daha görüşebilmeyi, bizi teselli ettiği gibi ben de onu teselli etmeyi arzu ediyordum. Ancak yoğun bakım hâli, şuurunun ve konuşma yetisinin zayıflaması, bakıminin şartları, derken Ramazan ayındaki yoğunluğumuz dolayısıyla son günlerine yetişememiş olmanın hicranını içimde hissediyorum hâlen. Bu hicranın ağırlığı içerisinde cenazesine gitmemem söz konusu olamazdı. Havaalanlarının şartları ne olursa olsun Bernadette'e son vazifemi yapmalı ve Daniel'in yanında olmalıydım. Allah'ın lütfuyla, belki de ömrümdeki en rahat seyahatlerden biriyle cenazeye gidip döndüm. Uzun kuyruklar yoktu ve uçaklar tam da vaktinde kalktı. Gideceğim istikamette zaten programı olan Mustafa abimiz havaalanından beni aldı, kalacağım yere götürdü. Lise arkadaşım Yaşar beni ağırladı; Murat Bey ve Selman'la beraber cenazeye birlikte gittik. Son günlerindeki bakımını yapan birkaç sağlık görevlisi ve kaldıkları sitedeki bir-iki kişi haricinde cenazede Bernadette'in "kardeşlerim" dediği Hizmet'ten dostları vardı sadece. Burak kardeşimiz Daniel'in şoförlüğünü üstlenmişti. Daniel'in hazırladığı küçük broşürde

sürekli okudukları ve yanlarında taşıdıkları cevşen'den bir bab da vardı.

Daniel elinde iki kırmızı gül tutuyordu. Veda konuşmasında "*Bernadette, Sevgililer Gününde benden hiç hediye istemezdi. Son yıllarda bir gül almama razı olmuştu. Tek bir gül.*" dedi ve elindeki iki gülden birini tabutun üstüne koydu. Diğerini de bendenize uzatarak eşimle birlikte – kendisinin Bernadette'le olduğu gibi – uzun ve mutlu bir ömür diledi. Ne güzel bir jest, ne güzel bir dua! Fakirane, bir vefa gereği bendeniz de bir-iki kelam etmeye çalıştım. İki güzel insanın birbirlerine sevgilerini ve âdeta Allah'a olan aşklarını sembolize eden elimdeki gülü aşağıda tutmamak için uğraşırken farkında olmadan mikrofona gibi kullanmış olduğumu sonradan anladım. Sonrasında Daniel'i bir süre kültür merkezinde ağırladıktan sonra Burak kardeşimiz onu tekrardan evine götürürken Hizmet gönüllülerinin varlığı bir nebze teselli olmuştur diye ümit ediyorum.

Dünyada Daniel gibi, Bernadette gibi insanların sayıları ne kadardır, bilemiyorum. Allah'a ve dostluklara açık olmalarıyla çok müstesna oldukları bir gerçek. Ancak kurulan samimi dostlukların neticesinde sizleri ve bizleri, başka kimsenin yanlarında olmadığı zor zamanlarında arayabilecekleri bir kardeş gibi görecektik ve buna muhtaç olan milyonlarca insan var. Diyalog çalışmalarıyla muhabbet kapılarını bu insanlara açan Hizmet gönüllülerine selam olsun.

Bir Ömrün Semeresi

Öğretmenlik, gönül işidir. Bilmekle yetinmez, hissetmeyi de ister. Aklına vicdanını, sevgisini, şefkatini ve fedakârlığını yoldaş eder. Ahmet Hoca da yıllarını bu mesleğe vermiş, beyaz tebeşirin tozunu hayatının çizgisine katmıştı. Dürüstlüğü dillere destandı. Adildi, merhametliydi. Öğrencilerinin sevgisini kazanmak için çırpınmasına gerek yoktu. Onun hayatının normali olan her hareketi zaten etrafında bir sevgi hâlesi oluşturmaya yetiyordu. Velilerle sürekli irtibat hâlinde ol-

ması sonucu öğrencilerini yakından tanıyor ve onlara en güzel şekilde davranıyordu. Yetimin başını okşar, üzgünün gönlünü yapar, çekingenin elinden tutarak ona öz güven aşıları. Meslektaşları arasında da yardımseverliği ve meselelere kolay ama etkili çözümler bulması ile sevilirdi. Okul idaresi de onun okuldaki örnek hâlinde memnundu.

Ahmet Hoca yıllardır bir araba almanın hayalini kuruyordu ama madî imkanları bir araba almaya elverişli değildi. Aslında bankalar uygun şart-

“Affınıza sığınarak soracağım. Neden bu kadar ucuza satıyorsunuz bu güzel arabayı?” Satıcı lafı dolandırmadı: “Borç içindeyim hocam. Cuma’ya kadar belirli bir miktarı yatırmam lazım. Yoksa yılların emeğiyle kazandığım her şey elimden kayıp gidecek. İki-üç ay dayanabilsem, alacaklarımı toplayıp düzlüğe çıkardım ama... Maalesef dost bildiklerim beni köşeye sıkıştırıyor.

larda kredi veriyorlardı ama o banka kredilerine bulaşmayı uygun görmemişti. Onun yerine tasarruf etmeyi alışkanlık hâline getirmişti. Her ay maaşının küçük bir kısmını kenara koyar, hayalini kurduğu arabaya bir gün kavuşacağına inanarak sabrederdi. Onun için bu, sadece bir araba değil, emeğinin, sabrının ve gayretinin bir simgesiydi.

Bir ilkbahar sabahı eski bir dostundan gelen telefonla hayatında yepyeni bir sayfa açıldı. Dostunun bir komşusu oldukça lüks bir arabasını satmak istiyordu. Hem de piyasanın çok çok altında bir fiyata... Epey birikimi olmuştu ama henüz istenen rakamı toplayamamıştı. Dostu ona kısa süreliğine bir miktar borç verebileceğini söyleyerek “Bu fırsat kaçmaz hocam.” dedi. İçini hemen bir heyecan kaplamış, yüzüne geniş bir tebessüm yayılmıştı. Sesinin titremesine engel olamadan “Ne zaman gidip görebiliriz?” diye sordu. “Hemen yarın.” dedi arkadaşı. “Sen saatini söyle, gerisini ben hallederim.” Telefonu kapattıktan sonra içine bir kurt düştü. Bu kadar cazip bir teklif, ister istemez şüphe uyandırmıştı. “Acaba işin içinde bir aldatmaca mı var?” dedi kendi kendine. Dostunun çok güvenilir biri oldu-

ğunu biliyordu. Ama satıcıya da aynı şekilde güvenebilir miydi? Şüpheleri kafasından kovmaya çalışsa da pek başarılabildi.

Arabadan iyi anlayan bir arkadaşıyla birlikte verilen adrese gitti. Kapının önünde duran araç, gerçekten de anlatıldığı kadar etkileyiciydi. Meşhur bir markanın en çok tutulan modellerinden biriydi. Kaporta ve boya hiç kullanılmamışçasına âdeta sıfırdı; motor pırl pırlırdı. İç mekândaki deri koltuklardan hafif bir vanilya kokusu yükseliyordu. Gözle görünür hiçbir kusur yoktu. Arabanın sahibi arabasına gözü gibi bakmıştı. Arkadaşının arabayı çok be-

ğendiğini söylemesi üzerine artık kararını vermişti. Karar vermişti ama bu kalite, bu fiyata akıl alır gibi değildi. Dün kafasından kovmaya çalıştığı şüpheler tekrar sökün etti.

Aklındaki soruları daha fazla bastıramadı: “Affınıza sığınarak soracağım. Neden bu kadar ucuza satıyorsunuz bu arabayı?” Satıcı gözünü kaçırmadı, lafı dolandırmadı: “Borç içindeyim hocam.” dedi. “Cuma gününe kadar belirli bir miktarı yatırmam lazım. Yoksa yılların emeğiyle kazandığım her şey elimden kayıp gidecek. İki-üç ay dayanabilsem, alacaklarımı toplayıp düzlüğe çıkarım ama... Maalesef dost bildiklerim beni

köşeye sıkıştırıyor. Onlardan para isteyemem. Herkes zayıf anımı bekliyor. İlan da veremem, duyulursa işler daha da kötüleşir. O yüzden yalnızca güvendiğim insanlara söylüyorum.”

Ahmet Hoca düşündü. Adam dürüst görünüyordu. Üstelik ömrünün fırsatı ayaklarına kadar gelmişti. Ama bir ses vicdanının kuytusunda fısıldıyordu: “Bu fırsattan yararlanmak ahlaken doğru mu? Hayatını adadığın hakikatleri çiğneyecek misin?” Birden yıllar öncesine gitti zihni. Kayınpederinin hacizli bir malı alması için ısrar eden kayıinvalidesine söyledikleri aklına geldi: “Ağlayanın malı gülene fayda etmez. Ben garibanın haczedilen malını almam. Hacizciye hizmet etmem.”

Kalbindeki tereddüt, çözüm aradı. O an kararını verdi: “Bakın, ben bu arabayı alacağım. Ama bu sadece bir emanet olacak. Ruhsat benim adıma geçsin. Siz borcunuzu ödeyip toparlandığınızda arabayı size geri veririm; siz de bana paramı...” Adamın gözleri büyüdü. Böyle bir teklif beklemiyordu. “Neden?” diye sordu. “Çünkü dara düşmüş bir insanın durumundan faydalanmayı ahlaki bulmuyorum.” dedi Ahmet Hoca. “Eğer sizinle yer değiştirmiş olsaydık, ben de sizin böyle bir teklif yapmanızı isterdim.” Anlaştılar. Arabayı devrettiler. Para ödendi.

Ve zaman aktı...

Yaklaşık üç ay sonra bir telefon geldi. Satıcı, borcunu kapattığını, alacaklarını tahsil ettiğini ve artık arabasını

Ama bir ses vicdanının kuytusunda fısıldıyordu: “Bu fırsattan yararlanmak ahlaken doğru mu? Hayatını adadığın hakikatleri çiğneyecek misin?” Birden yıllar öncesine gitti zihni. Kayınpederinin hacizli bir malı alması için ısrar eden kayıinvalidesine söyledikleri aklına geldi: “Ağlayanın malı gülene fayda etmez. Ben garibanın haczedilen malını almam. Hacizciye hizmet etmem.”

geri alabileceğini söyledi. Ahmet Hoca, hazırladığı devir evraklarıyla adrese gitti. Aynı ev, aynı salon.

“İşte evraklar!” dedi. “İmzayı atalım, siz de bana paramı verin. Arabayı teslim edeyim.”

Satıcı ayağa kalktı ve bir adım geri çekildi. Yüzünde kocaman bir tebessüm çiçek gibi açılmıştı. Gözlerinin içi parlayarak: “Hayır!” dedi. O an kapılar açıldı.

Salona bir grup insan neşeyle, alkışlarla doluştu. Ahmet Hoca şaşkındı. Ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Satıcı açıklamaya başladı: “Hocam! O gün verdiğiniz karar benim hayatımda bir dönüm noktası oldu. Borcumu ödedim, işlerimi toparladım. Ama dost meclisinde bu olayı anlatınca, kimse arabayı geri getireceğinize inanmadı. ‘Bitti artık’ dediler. Ama ben inandım size. Ve haklı çıktım!” Alkışlar arasında gözleri

dolan Ahmet Hoca sessizdi. Satıcı devam etti: “Bu hareketinizle hem benim hem dostlarımda gönlünü kazandınız hem de ahlaklı bir insan olarak gelecek adına bize ümit oldunuz. Lütfen bizim dostluğumuzu kabul edin.” Ahmet Hoca’yı hararetle kucakladı.

Ahmet Hoca oradaki herkesin tebriklerini kabul ettikten sonra başı öne eğik, mahcup ama mutlu olarak yürüdü ve arabasına bindi. Direksiyona geçtiğinde kafasını kaldırıncaya kadar dikiz aynasında kendi gözleriyle karşı karşıya geldi. “İnsan bazen özelde bir arabanın, genelde bir hedefin peşine düşer de onu ömrünün semeresi zanneder; aslında sonra fark eder ki yürüdüğü her adımda meyvesi ötede açacak bir tohum ekmektedir.” Gözleri yaşlı, ellerini açtı. Dedikleri ile yaşadıkları aynı bir insan olmayı nasip ettiği için Allah’a şükrederek evine döndü.

Bahira'nın Oğlu

Denizlerden esen ince bir serinlik
adıyla beraber girdi şehre;
valizine değil, yüreğine saklamıştı
kıtaların tuzlu hikâyelerini
ve insanlığın kardeşlik visalini...

Uzaklardan geldi;
ceplerinde okyanus kokusu,
paltosunun eteklerinde
batı rüzgârının yorgun ıslığı.
St. Louis'in yağmur görmüş kaldırımları
ayakkabılarının ucuna sinmiş,
düğmelerine asılmıştı
İshak kuşunun tuzlu nefesi;
aşkın ebruli seherinden kopmuş
ince bir ürperti...

Özünde kadim
kin alevinden kurtulmuş gönül atlası;
kalbinde Roma taşlarının
bin yıllık, sessiz duası.
Ve elinde ümit dolu
uhuvvet taşı...

Kapıyı açtı Anadolu.
Taş avlularda çocuk cıvıltıları,
ezanla çan sesi
aynı göğşe yazılmış iki ayrı hat gibi
süzüldü kulaklarına.
Bu ses karışımında
ağrısı tütsü kokulu
mahcup bir çağrı vardı;
bir âti baharına,
tomurcuğu derinlerde saklı bir çağrı...

O, bir rahipti;
gömleğinin beyaz yakasında
bin yıllık bir kilise nefesi,
kalbinin iç katmanlarında ise
Kur'ân sayfalarından uçuşan
yeşil titreşimler.
Bir başka ahenk
ve ufkunda
firuze takvimler;
günleri, geceleri kardeş eden renk...

Sorular sordu,
korkmadan...

“Kimdir Said Nursî?” dedi bir gün;
dağların ardında yankılandı bu soru;
zindan kokulu odalardan,
yırtık seccadelerin üstünden
bir nur kalkıp yürüdü ona doğru.
Bu göz ve gönüllere ferdî;
sanki kapalı bir kandil
kendini açtı, içini gösterdi.

Her kitabın arasında
sırlı bir köprü aradı;
kelimelerin kurduğu,
gözyaşlarının harç yaptığı...
Ve buldu:
iman,
aşk,
merhamet...
İsimleri değişse de
aynı Hakk’a dönüyordu bütün yollar;
sûre sûre, âyet âyet;
kimi kıvrıla kıvrıla bir dere gibi,
kimi elif gibi,
Dârüsselâm’a eren bir istikamet.

Kâh bir ışık ev avlusunda
çay buğusuna karıştı sözleri;
kâh bir üniversite amfisinde
tahtaya kocaman yazdı
“Adalet” kelimesini;
yanına ince bir okla
“Rahmet”i ilave etti.
Bu, Haşim’in akşamına benzer;
ay dokulu,
ney mayalı, kâğıt rengi
körpe bir davetti:
sükûtu konuşturan bir davet...

Müslümanların gözlerinde
önce şaşkınlık belirdi:
“Bu yabancı niye
bizim acımıza bu kadar eğiliyor?”
Sonra yavaş yavaş
dudaklarında bir tebessüm
filiz verdi:
“Demek ki,
gönül dilini
lisan öğrenmeden de
okuyabiliyormuş insan.”

Hristiyan dünyasına döndüğünde
elinde dosyalar değil,
kalbinde hikâyeler taşıdı:
kırık bir rahlenin başında
harfleri öpen çocuğun duasını;
gurbet elde,
dostunun omzuna başını koyan
bir mü’minin titrek iç çekişini;
gecenin göğsüne düşen
yalnız ama yol gösteren bir yıldız gibi...

Sadece metinleri çevirmedi,
kalplerin kenar notlarını da tercüme etti;
içindeki dertlerin kemarı, sazi, udu
aynı hüznünde aynı telden inledi.
“Burada, insanlığın ortak acısı var.” dedi,
yüreğini gösterip;
“Burada ise insan olmanın buğusu,
ortak umudu...”

Bir konferans salonunda
mikrofonun başına geçtiğinde,
birliğe and içtiğinde,
sesinde ne galip olma hırısı
ne benlik havası

ne haklı çıkma gururu vardı;
o serâpâ hürdü;
ve kalbinde var olan tek şey
kardeş olmanın,
gerçeği beraber aramanın
huzurlu yorgunluğu...

O, bu anda bile
ağaç dalları gibi
sarmaş dolaş bir beşer tablosu görürdü!
En yıkık demlerde,
dudaklarında söz, bir kılıç değil;
yaraya merhem sürer gibi yürürdü...

Böylece seneler aktı,
saçlarına kar düştü;
Roma'nın kışından,
İstanbul'un rüzgârından,
Anadolu'nun bozkırından.
Her bir tel,
ayrı bir yolculuğun
ince notu oldu alnında;
uhrevî bir harita gibi
beşaretli,
yolları dua ile işaretli.

Şimdi,
adını duyanların zihninde
tek bir cümle dolaşıyor:
"Bir rahip geldi
ve bize, bizi anlattı;
kutsî değerlerimizin
ne kadar kıymetli olduğunu
yeniden hatırlattı."

Thomas Michel...
Bu isim,

Doğu ile Batı arasında
ince bir köprü gibi asılı
kalacak tarihte:
altından geçerken
kimse pasaport göstermeyecek,
sadece
kalbini açması yetecek;
kilit dilde değil, niyetle çözülecek.

Rahmetle anıyoruz
bu yiğit bahadırı,
gerçek iman ve
aşk şehsuvarını...

Ruhun şâd olsun;
kalbi hakikate açık
son devrin Batı'daki nuru,
gelecek baharın
bülbul ötüşlü uğru...
Ruhun şâd olsun;
muştı yıldızı...
Son şarkısını söyleyen kuğu;
Habibi Neccar soylu,
Bahira'nın oğlu...

Thomas Michel hayatını inanca ve din müntesipleri arasında
diyaloga adanmış bir gönül dostuydu. Muhterem Fethullah Gülen
Hocaefendi'ye çok sayıda ziyarette bulunmuş, hakkında makale ve
kitaplar yazmıştır. Thomas Michel, 24 Kasım 2025'te uzun yıllar
görev yaptığı Tayland'da hayata gözlerini yumdu.

Mehmet Erdoğan
caglayandergisi.com

C Serhat İlhan
caglayandergisi.com

Kaynak

Laveriano-Santos, E. P.
ve ark. (2022). "Sweet
Potato Is Not Simply
an Abundant Food
Crop." *Antioxidants*,
11(9), 1648.

Ilk bakışta mütevazı bir kök sebze gibi görünen tatlı patatese (*Ipomoea batatas*), hikmet nazarıyla bakıldığında Rezzâk isminin yeryüzündeki tecellilerinden biri olduğu anlaşılır. Son yıllarda beyaz patatese karşı daha güçlü ve sağlıklı bir alternatif olarak öne çıkması tesadüf değildir. Düşük glisemik indeksi sayesinde kan şekerini ani dalgalanmalardan koruyarak bedene enerjiyi bir nizam içinde taksim eder. Bu yönüyle sadece bir gıda değil, aynı zamanda bedeninin dengesini gözeten İlahî bir ikramdır.

Tatlı patatesin tabiattaki renk paleti, Rabbimizin Şâfî ismiyle biz kulları için hazırladığı birer şifa reçetesi niteliğindedir. Turuncu çeşitler, vücudumuzda hayatî öneme sahip A vitaminine dönüşen ve göz nurumuzdan bağışıklığımıza kadar her noktada muhafızlık yapan beta-karoten ile yüklüdür. Mor çeşitler ise hücrelerimizi serbest radi-

kallerin tahribatına karşı savunan güçlü bir antioksidan olan antosiyanin zenginliğiyle öne çıkar. Bu antioksidanlar, hücre hasarını azaltarak yaşlanma ve bazı hastalıklara karşı etkili olabilir; böylece âdeta görünmez bir zırh gibi emanet olan bedenimiz korunabilir ve hücre bazında onarım görebilir.

Karanlık toprağın altında sessizce büyüyen bir kökün böylesi hassas bir kimyevî laboratuvara sahip olması, tesadüfү tamamen devre dışı bırakır ve Hâlık-ı Kerîm olan Rabbimizin kudretine delalet eder. Klasik patatesten farklı olarak hem kökü hem de vitamin deposu yapılarıyla ahenkli bir bütünlük sergileyen bu nebat, kâinattaki ölçü ve hikmetin en açık göstergelerinden biridir.

Rabbimizin topraktan bitirdiği envaiçeşit nimet, tefekkür ehli mümin için sadece birer gıda değil; bizi Mün'im-i Hakîkî'yi tanımaya davet eden birer marifetullah vesilesidir. Tabiatın rastgele bir savrulma eseri değil, bir "Kitab-ı Kebîr" olduğunu hatırlatan bu küçük kök, sofralarımıza bir lokmadan çok daha fazlasını taşır.

Bir Nimeti Okumak: Tatlı Patates

C Rana Özçelik
caglayandergisi.com

Kaynaklar

Rockwood, D.N., et al.
"Materials Fabrication
from Bombyx mori
Silk Fibroin." *Nature
Protocols*, 2011.

Vepari, C. & Kaplan,
D.L. "Silk as a Biomate-
rial." *Progress in Poly-
mer Science*, 2007.

Dikkatli bakınca büyük hakikatlerin küçük varlıkların içinde saklandığı görülür. Sessizce çalışan bir tırtılın ördüğü incecik kozanın bilim insanlarına ilham vereceğini kim düşünebilirdi? İşte ipek böceği (*Bombyx mori*), böyle bir hikmetin kapısını aralar; ipek, sadece estetik bir nimet değil, içerdiği fibroin adlı protein sayesinde tıp için de kıymetli bir hazinedir.

Fibroin, insan vücudu ile genellikle uyumlu ve uygun şekilde hazırlandığında zamanla parçalanabilen tabii bir malzemedir. Bu sayede güvenli kullanım imkânı sunar ve kalıcı yabancı maddelerin oluşturabileceği riskleri azaltabilir. En dikkat çekici özelliği kontrollü çözünmesidir. Bu malzemenin yapılan yapılar bir süre dayanır, sonra ortadan kaybolur ve bu süre üretim şekline bağlı olarak değiştirilebilir. Ayrıca fibroin sadece bir "dolgu malzemesi" değildir. Vücudun kendini onarmasına yardımcı maddeleri de taşıyabilir.

Meselâ kemik yapımını destekleyen proteinler (BMP-2) fibroin içine yerleştirilebilir ve bulunduğu bölgede hücrelere âdeta "çalış" sinyali vererek yeni doku oluşumunu destekleyebilir. Ancak miktarın iyi ayarlanması gerekir.

Dayanıklılık açısından fibroin oldukça ilginçtir: İpek lifleri hâlinde çok güçlü, süngerimsi ya da jel kıvamında ise daha yumuşak olabilir ve farklı ihtiyaçlara göre şekillendirilebilir. Öte yandan metal implantlar kırık kemikleri sabitlemede başarılıdır ve yüzeyleri geliştirilerek kemikle daha iyi uyum sağlamaları hedeflenir. Fibroin gibi tabii malzemeler sadece destek olmakla kalmayıp iyileşmeye katkı sağlayabilir; bu yüzden bazı durumlarda her iki yaklaşım birlikte kullanılabilir.

İnsan bedeni, her hücresiyle ince bir ölçü ve denge içinde yaratılmıştır. Bu dengeyi bozmadan, onu destekleyerek iyileşmeye yardımcı çözümler bulmak, bilimin önemli hedeflerinden biridir. Küçük bir canlının ürettiği ipeğin, insan bedeninin tamirine katkı sağlayan bir vesileye dönüşmesi, kâinatta hiçbir şeyin hikmetsiz yaratılmadığını hatırlatır.

İpekten Gelen Şifa

İçindekiler

Mayıs | May | No: 110 | 2026

2

ANNE

M. Fethullah Gülen

Anne

9

SANAL ÂLEMİN YALAN
RÜZGÂRLARI VE DEVRİLEN
AHLAKÎ DEĞERLER

Dr. Zeynep Orhan

18

ARA BULUCU VE BİR ÇÖZÜM
İNSANI: FETHULLAH
GÜLEN HOCAEFENDİ

Prof. Dr. Mehmet Ateş

23

HOŞ GELDİN BAHAR!

Zekeriya Çiçek

26

TECELLÎ

M. Fethullah Gülen

33

ALAADDİN ÖKSÜZ:
"HİZMETTEN AYRILMAYIN;
DİK DURUN, EĞİLMEYİN"

Prof. Dr. Yunus Serin

38

BERNADETTE

Hakan Yeşilova

45

BAHİRA'NIN OĞLU

Mehmet Erdoğan

48

SAĞLIK-BİLİM-
TEKNOLOJİ

Serhat İlhan
Rana Özçelik

MANTIK

RİSALE-İ NURLARDA İSPAT VE
MANTIK

5

Dr. Mehmet E. Altın

Arapçada Riyaziye veya Cebir olarak da ifade edilen matematik, aslında eşyanın yaratılışında var olan ölçü ve âhenkten doğmuştur. Bediüzzaman Hazretlerinin...

DENEME

KALP VADİSİNDE ANNE

14

Zeynep Gülşen Kırak

BOYOLOJİ

KUŞ YUMURTALARININ
MATEMATİĞİ

28

Prof. Dr.
İrfan Yılmaz

Her kuş türünün ihtiyacına uygun çok sayıda unsurun gözetilmesiyle yaratılmış bu yumurtalardaki matematik denklemlerle çizilmiş geometrik dizayn, tesadüfen...

HİKÂYE

BİR ÖMRÜN SEMERESİ

42

Mehmet KARADAYI

"Affınıza sığınarak soracağım. Neden bu kadar ucuza satıyorsunuz bu güzel arabayı?" Satıcı lafı dolandırmadı: "Borç içindeyim hocam. Cuma'ya kadar belirli bir..."

ÇAĞLAYAN

Çağlayan İlim ve Kültür Dergisi, Paramus Publishing Inc. tarafından aylık olarak yayımlanmaktadır. Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın kısmen veya tamamen çoğaltılması yasaktır.

ADRES

Tüm istek ve önerilerinizi 335 Clifton Ave, Clifton NJ. adresine iletebilirsiniz. +1 (888) 234 2823

EDITOR-IN-CHIEF/YAYIN
YÖNETMENİ

Prof. Dr. İrfan Yılmaz

EDITORIAL COORDINATOR
YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Reşit Haylamaz

EDITOR/EDİTÖR

Ali Kılıç

GRAPHIC DESIGN/GRAFİK
TASARIM

Şelale Grafik

ADVISORY BOARD/DANIŞMA
HEYETİ

Abdullah Aymaz, Yavuz Ünver, Salih Gül, Dr. Fatma Gündüz, Sadık Men

DIGITAL AND AUDIO
PRODUCTION
DİJİTAL VE SES PRODÜKSİYONU

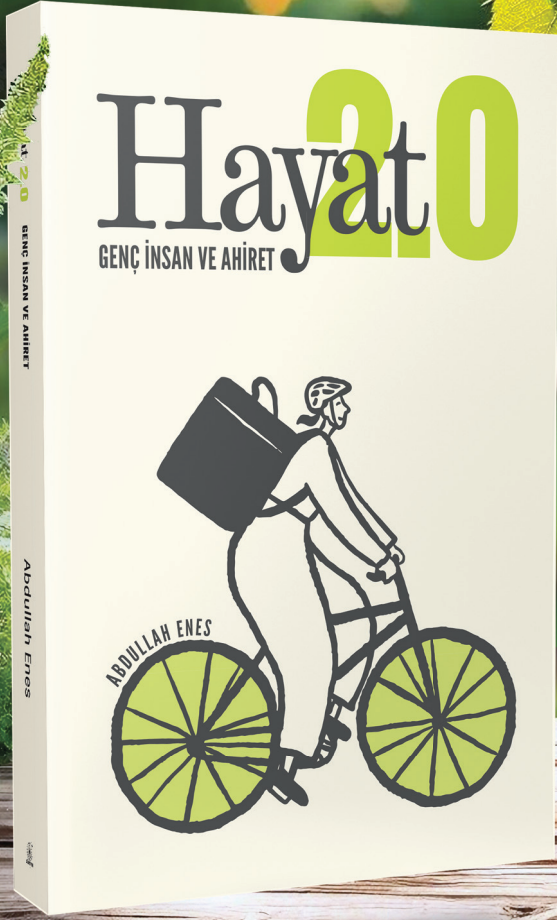
Gürhan Gülcan

AVRUPA

Paramus Europe GmbH
Industrie Straße 80
40764 Langenfeld / GERMANY
caglayan@caglayandergisi.com
+49 (176) 16818292

Çağlayan, ABD Ticarî Marka Yasası uyarınca, dağıtılan diğer ülkelerde tescilli ticarî markadır.

© 2026 Paramus Publishing Inc. All rights reserved. Reproduction in whole or in part without written consent is prohibited. Çağlayan (ISSN 2572-7532) is published monthly by Paramus Publishing Inc., 335 Clifton Ave, Clifton, NJ 07011. Periodicals postage paid at Paterson, NJ and additional mailing offices. POSTMASTER: Send address changes to 335 Clifton Ave, Clifton, NJ 07011. Çağlayan is a registered trademark under the US Trademark Law and in other countries wherever distributed.

Ölümü karanlık bir bilinmez olarak değil, ebedi hayata açılan bir kapı olarak ele alan bu kitap gençler için hazırlandı.

ISBN: 978-1-68236-300-3

144 sayfa

“Bir hobi edinmek yahut bir şeye ciddi alaka duymak, aslında hayata tutunma talebidir, onu bir kulpundan yakalama talebi. O yakaladığı yeri genişletebilenlerin ayakları yere sağlam basar.”

ISBN: 978-1-68236-328-7

168 sayfa

ÇAĞLAYAN

Gönüller sevgiyle attığı, çehreler samimiyetle tüllendiği ve gözler kendilerini o büyülü tebessümlere saldıgı zaman, insan hiçbir şey konuşmasa da derûnundaki kitabı bütün fasıllarıyla, bablarıyla muhataplarına intikal ettirmiş sayılabilir.

ISSN 2572-7532

9 772572 753004